

myoe.com

SAMPLE BOOK

မြန်မာစာရေးရာ အဖြာဖြာ

ဒေါက်တာအောင်မြင်စိုး

myoe.com

လူမှုကွန်ရက်တမျက်နှာတွင်
 တချို့က မြန်မာစာလုံးပေါင်းနှင့် ပတ်သက်၍
 "ကိုယ်ရေးသည့်စာလုံးပေါင်းသည် အမှန်" ဟုဝင်
 ဆိုလာကြပါသည်။
 ထိုသူတို့သည် မြန်မာလူမျိုးဖြစ်နေ၍သာ
 ကိုယ့်မြန်မာစာကို ထိုသို့ဆိုခြင်း ဖြစ်ပါသည်။
 ထိုသူတို့ကို...
 "အင်္ဂလိပ်စာ ရေးသည့်အခါ
 ကိုယ်ရေးသည့် စာလုံးပေါင်းက အမှန်ဟုဆိုကာ
 အင်္ဂလိပ်စာလုံးကို
 ကိုယ်စာလုံးပေါင်းချင်သလို ပေါင်းလိုရပါသလား" ဟု
 ကျွန်တော် မေးချင်မိပါသည်။

မြန်မာစာရေးရာ အဖြာဖြာ

ဒေါက်တာအောင်မြင်စိုး

ပုံနှိပ်မှတ်တမ်း

ဒေါက်တာအောင်မြင့်ဦး

မြန်မာစာရေးရာအဖြစ်

ပုံနှိပ်ခြင်း

ဒုတိယအကြိမ်

၂၀၂၅၊ ဇန်နဝါရီလ

တန်ဖိုး - ၆၀၀၀/-

အုပ်ရေ - ၁၀၀၀

ထုတ်ဝေသူ

ဒေါ်ခင်ဆွေဦး(၀၃၂၁၀)၊ ပညာရပ်ဝန်းစာပေ

အမှတ် ၁၇/၃လွှာ-ဘီ၊ ရတနာလမ်း၊ (၃)ရပ်ကွက်၊ ကမာရွတ်မြို့နယ်၊ ရန်ကုန်မြို့။

မျက်နှာဖုံးနှင့် အတွင်းပုံနှိပ်

ဦးမျိုးမင်းစိုး(၀၁၄၈၁)၊ ရတနာညွန့်ပုံနှိပ်တိုက်

အမှတ်(၂၆ A)၊ ၅၅ လမ်း၊ (၂)ရပ်ကွက်၊ ပုဇွန်တောင်မြို့နယ်၊ ရန်ကုန်မြို့။

မျက်နှာဖုံး ဒီဇိုင်း

ထွန်းဖော်လင်း

<p>ဒေါက်တာအောင်မြင့်ဦး</p> <p>မြန်မာစာရေးရာအဖြစ်/အောင်မြင့်ဦး၊ ဒေါက်တာ</p> <p>ပညာရပ်ဝန်းစာပေ(ဒု)ကြိမ်၊ ၂၀၂၅။</p> <p>၁၅၆ -စာ၊ ၁၃ . ၅ X ၂၁ စင်တီ။</p> <p>(၁) မြန်မာစာရေးရာအဖြစ်</p>

မာတိကာ

၁။ မှု ခြင်း ရေးရာအဖြေရှာ	၁
၂။ လည်း-လဲ အရွေ့ အကြောင်း တစေတစောင်း	၉
၃။ မ...ဘူး နဲ့ မ...ဖူး အကြောင်းလေး	၂၅
၄။ ပြောဟန်အရေးအသားနဲ့ စာလုံးပေါင်းသတ်ပုံ	၃၂
၅။ မြန်မာသုံးသံတွဲဗျည်းများနဲ့ စကားသံပြောင်းလဲမှုသဘော	၄၂
၆။ စာဆိုမယ်ခွေရဲ့ လက်ဆောင်ကဗျာ မူကွဲပြဿနာ	၅၆
၇။ မဲဇာတောင်ခြေ ပြဋ္ဌာန်းစာနဲ့ နောက်ဆက်တွဲပြဿနာ	၆၉
၈။ စနစ်သစ်အခြေခံပညာအထက်တန်း မြန်မာစာသင်ကြားရေးလမ်းနှစ်သွယ်	၈၄
၉။ ကြာဆစ်ကြိုးကဗျာနှင့်ပတ်သက်၍	၉၁
၁၀။ သပြေသီးကောက် ကဗျာမှ အုန်းလက်နွားကလေး	၉၉
၁၁။ ကို ကိုမည်သို့ သင်မည်နည်း	၁၀၆
၁၂။ မြန်မာစာအရေးအသားမှာ သရရစ်မရှိပါ	၁၁၃
၁၃။ မြန်မာစာအရေးအသားမှာ စလုံးယပင့် မရှိပါ	၁၂၃
၁၄။ မြန်မာစာအရေးအသားရှိ အသတ်များအကြောင်း	၁၂၇
၁၅။ စာလုံးပေါင်းသတ်ပုံအကြောင်း	၁၃၅

၁။ မှုခြင်းရေးရာ အဖြေရှာ

တမြန်နေ့က စာကြည့်တိုက်မှာလုပ်နေတဲ့မိတ်ဆွေတစ်ယောက်က ‘မှု’နဲ့ ‘ခြင်း’ ဘာကွာသလဲ၊ ဘယ်လိုခွဲသုံးရမလဲ ရှင်းပြပါအုံးလို့ မေးလာပါတယ်။ ‘မှု’ နဲ့ ‘ခြင်း’ဟာ အသုံးများပြီး မြန်မာတိုင်းသိနေတဲ့ စာလုံးနှစ်လုံး ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ စာကြည့်တိုက်ပညာရှင်တစ်ယောက် ဖြစ်သူက ဒီလိုမေးလာတာဟာ အကြောင်းတစ်ခုခုတော့ ရှိပါလိမ့်မယ်။ ရှင်းပြရမယ် ဆိုတော့ စဉ်းစားရပြန်ပါတယ်။ မြန်မာစာ အကြောင်းစဉ်းစားရင် အမြဲတမ်းခေါင်းထဲဝင်လာတာက စိုင်းထီးဆိုင်ရဲ့ “သိသလို မသိသလိုပါပဲ” ဆိုတဲ့သီချင်းစာသားလေးကိုပါ။ သိပ်စဉ်းစားလွန်းနေရင်လဲ ဟိုတစ်နေ့က တွေ့တဲ့ “ ‘ဖ’ က အမြဲလုပ်ပြီး ‘ပ’ က ဘာလို့ အမြဲခံနေရတာလဲ” ဆိုတာ စဉ်းစားပြီးရေးထားတဲ့ ပုံစံတင်တဲ့အဖွဲ့ (စိတ်ဝေဒနာရှင်များ 4.0) ထဲကို ရောက်သွားမှာလဲ စိုးရပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ အမေးရှိလာတော့လဲ စဉ်းစားရပြန်ပါတယ်။

‘မှု’နဲ့ ‘ခြင်း’အကြောင်းကိုပြောရင် ‘ရေး’ကိုလဲမေ့ထားလို့ မရပါဘူး။ ဒါကြောင့် “မှု- ခြင်း- ရေး” တို့ကို တွဲပြီး ပြောပါမယ်။ မြန်မာစကားလုံးတွေ ထဲမှာ ‘မှု’ တို့ ‘ခြင်း’ တို့ ‘ရေး’ တို့ နောက်ကပါတဲ့ စကားလုံးတွေ ရှိပါတယ်။ ဒီစကားလုံးတွေဟာ နဂိုကတည်းက ‘မှု’တို့ ‘ခြင်း’တို့ ‘ရေး’တို့ ပင်ကိုတည်ရှိပါဝင်နေတဲ့စကားလုံးမျိုးမဟုတ်ဘဲ ရှေ့စကားလုံးနောက်မှာ ‘မှု’တို့ ‘ခြင်း’တို့ ‘ရေး’တို့ကို ပေါင်းစပ်ထားတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ‘မှု’တို့ ‘ခြင်း’တို့ ‘ရေး’တို့လို စကားလုံးကို နောက်ဆက်စကားလုံးလို့ ပြောပါတယ်။ အခုပြောတဲ့‘နောက်ဆက်’ဆိုတဲ့စကားဟာ ဘာသာဗေဒရဲ့စကားလုံးဖွဲ့ပုံအဆင့်မှာပြောတဲ့ ‘နောက်ဆက်’(suffix) ကို ရည်ညွှန်းတာဖြစ်ပါတယ်။

ဘာသာဗေဒမှာ ဘာသာစကားရဲ့ ဖွဲ့စည်းမှုကို လေ့လာတဲ့အခါ စကားလုံးဖွဲ့ပုံအဆင့် (morphological level) နဲ့ ဝါကျဖွဲ့ပုံအဆင့် (syntaxctic level)တို့ကို ပြတ်ပြတ်သားသားပိုင်းခြားပြီး လေ့လာပါတယ်။ စကားလုံးဖွဲ့ပုံမှာ စကားရိုး (simple word) ဒါမှမဟုတ် စကားပေါင်း (compound word) တစ်ခုကို လိုချင်တဲ့အဓိပ္ပာယ်ရောက်အောင်ရှေ့ဆက် (prefix)၊ ကြားဆက်(infix)၊ နောက်ဆက်(suffix)ဆိုတဲ့ အဆက်ပစ္စည်း (affix) စကားလုံးတွေသုံးပြီး စကားလုံးသစ်ဖွဲ့စည်းလေ့ ရှိပါတယ်။ “မှု-ခြင်း- ရေး” တို့ဟာ စကားလုံးဖွဲ့ပုံအဆင့်မှာရှိတဲ့ နောက်ဆက်စကားလုံးတွေ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီအဆက်ပစ္စည်းစကားလုံးတွေဟာ သူ့ဘာသူ မရပ်တည်နိုင်တဲ့အတွက် ‘ရုပ်မှီး’(bound morpheme)လို့ခေါ်ပါတယ်။ “မှု- ခြင်း- ရေး”တို့ဟာ ‘ရုပ်မှီး’တွေဖြစ်ပါတယ်။ စကားလုံးဖွဲ့ပုံအဆင့်မှာ ‘ရုပ်မှီး’တွေ ပါဝင်ဖွဲ့စည်းထားတဲ့ စကားလုံးအမျိုးအစားကို ‘စကားရော’ (complex word) လို့ ခေါ်ပါတယ်။ အခု ‘မှု - ခြင်း- ရေး’ တို့အကြောင်း ပြောတဲ့အခါ ဖော်ပြတဲ့ ‘နောက်ဆက်’ ဆိုတဲ့စကားဟာ စကားလုံးဖွဲ့ပုံအဆင့်က ‘နောက်ဆက်’(suffix)ကို ဆိုလိုတာဖြစ်ပါတယ်။

‘မှု’ ဆိုတာက “အမှုကိစ္စ၊ အရေးကိစ္စ” ကို ရည်ညွှန်းတဲ့စကားဖြစ်ပါတယ်။ ‘မှု’ကို နာမ်စကားလုံး နောက်မှာပဲဖြစ်ဖြစ် ကြိယာစကား နောက်မှာပဲဖြစ်ဖြစ် နောက်ဆက်အနေနဲ့ထားပြီး စကားရောအဖြစ် ဖွဲ့စည်းလို့ ရပါတယ်။ ‘မှု’ကို နာမ်ဖြစ်ဖြစ် ကြိယာဖြစ်ဖြစ် နောက်မှာဆက်လိုက်တဲ့အခါ အဲဒီစကားလုံးဟာ အဲဒီနာမ် သို့မဟုတ် ကြိယာရဲ့အရေးကိစ္စကို ဖော်ပြတဲ့ နာမ်စကားရော တစ်ခု ဖြစ်သွားပါတယ်။

‘လူ’ဆိုတဲ့ နာမ်နောက်က ‘မှု’ကိုထည့်လိုက်တဲ့ခါ “လူမှု” ဆိုတာ “လူ့အမှုကိစ္စ၊ အရေးကိစ္စ” ဖြစ်သွားပါပြီ။

‘သွား’ဆိုတဲ့ ကြိယာနောက်က ‘မှု’ ထည့်လိုက်တဲ့အခါ “သွားမှု” ဆိုတာ “သွားတဲ့အမှုကိစ္စ” ဖြစ်သွားပါပြီ။

‘မှု’ကို မြန်မာအဘိဓာန်မှာ “မှု၊ စည်း- ကြိယာကို နာမ်ဖြစ်အောင် ဆက်သောစကားလုံး” (မြန်ဘိတ၊ စာ၂၈၃)လို့ ပြဆိုပါတယ်။ မြန်မာ အဘိဓာန်ဖွင့်ဆိုချက်မှာ ‘မှု’ကို နာမ်စကားလုံးနောက်က ဆက်နိုင်တဲ့ နောက်ဆက်အဖြစ်ဖော်ပြထားခြင်းမရှိပေမဲ့ ‘မှု’ဟာ နာမ်နောက်ကဆက် နိုင်တဲ့ပစ္စည်းလဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ‘ရပ်မှု၊ ရွာမှု၊ လူမှု’ စတဲ့စကားတွေမှာ ‘မှု’ ဟာ နာမ်နောက်က ဆက်တဲ့ နောက်ဆက် ဖြစ်ပါတယ်။

‘မှု’ နဲ့ ဆင်တူယိုးမှားဖြစ်ပြီး အသုံးအတော်များများတူတာကတော့ ‘ရေး’ပါပဲ။ ‘ရေး’ဆိုတာကလဲ “အရေးကိစ္စ၊ အရေးအရာ၊ အမှုကိစ္စ၊ အကြောင်း ကိစ္စ” ကို ရည်ညွှန်းတာဖြစ်လို့ ‘မှု’နဲ့တော်တော်များများမှာ အသုံးတူပါ တယ်။ “ရပ်မှု၊ ရွာမှု” ဆိုတာကို “ရပ်ရေး၊ ရွာရေး”လို့လဲ ပြောကြပါတယ်။

‘ရေး’ကို မြန်မာအဘိဓာန်မှာ “ရေး၊ စည်း- ၁၊ အရေးကိစ္စဟူသော အနက်ရရန်ကြိယာကိုနာမ်ဖြစ်အောင်ဆက်သောစကားလုံး။ “စားရေး။ ဝတ် ရေး။” ၂၊ အကြောင်းကိစ္စဟူသောအနက်ရရန် နာမ်ကိုထောက်ကူသောစကား လုံး။ “စီးပွားရေး။ စစ်ရေး။” (မြန်ဘိ- တ၊ စာ ၂၉၉) လို့ ပြဆိုထားပါတယ်။

‘လူ’ရဲ့နောက်မှာ ‘ရေး’ထည့်လိုက်ရင် “လူရေး”ဆိုတာ လူ့အရေး ကိစ္စ၊ လူ့အရေးအရာဖြစ်ပါတယ်။ “လူရေး လူမှု”လို့ သုံးတာမျိုးရှိသလို “လူမှုရေး” လို့လဲ သုံးတာ ရှိပါတယ်။

‘သွား’ ကြိယာရဲ့နောက်မှာ ‘ရေး’ ထည့်ရင် “သွားရေး” ၊ “လာ” ကြိယာရဲ့နောက်မှာ “ရေး”ထည့်ရင် “လာရေး”ဆိုပြီး “သွားတဲ့ လာတဲ့ အရေး ကိစ္စတွေကို ဆိုလိုတဲ့ စကားလုံးတွေ ဖြစ်လာပါတယ်။

‘ခြင်း’ကတော့ အကြောင်းခြင်းရာကို ရည်ညွှန်းပါတယ်။ ‘ခြင်း’ ဟာ ‘မှု’တို့ ‘ရေး’တို့နဲ့အဓိပ္ပာယ်ဆင်တူသယောင်ရှိပေမဲ့ အသုံးကတော့

တစ်ဝက်ပဲ တူပါတယ်။ ‘ရေး’တို့ ‘မှု’ တို့ဟာ နာမ်ကော၊ ကြိယာကော နောက်ကဆက်နိုင်ပေမဲ့ ‘ခြင်း’ကတော့ ‘ကြိယာ’နောက်ကသာဆက်နိုင် ပြီး ‘နာမ်’နောက်က ဆက်လို့မရပါဘူး။

‘ခြင်း’ကို ‘သွား’ကြိယာရဲ့နောက်က ဆက်လိုက်ရင် “သွားခြင်း” ဆိုပြီးသွားတဲ့အကြောင်းခြင်းရာကို ရည်ညွှန်းတဲ့စကားလုံးအဖြစ် သုံးနိုင် ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ‘လူ’ နာမ်ရဲ့နောက်ကဆက်ပြီး “လူခြင်း”လို့ သုံးလို့ မရ ပါဘူး။ “လူချင်း၊ လူလူချင်း”ဆိုတာကတော့ ယပင့်နဲ့“ချင်း”တဲ့ “အချင်း ချင်း” အဓိပ္ပာယ်ဖြစ်ပါတယ်။ လူရဲ့အကြောင်းခြင်းရာကို “လူခြင်း” လုပ် လို့ မရပါဘူး။

‘ခြင်း’ရဲ့အဓိပ္ပာယ်နဲ့ပတ်သက်ပြီး မြန်မာစာအဖွဲ့က ၂၀၂၁ ခုနှစ် မှာ ဒုတိယအကြိမ်အဖြစ်ထုတ်ဝေတဲ့ မြန်မာအဘိဓာန်အကျဉ်းချုပ် အတွဲ ၁ က - စမှာ “ ခြင်း - စည်း - ၁ ကြိယာ၏ဖြစ်ပုံအခြင်းအရာကိုပြသော စကားလုံး။ (သွားခြင်း လာခြင်း စားခြင်း သောက်ခြင်း ဟူသည်၍ကဲ့သို့ သုံးသည်။)” (မြန်ဘိချုပ် ၁၊ စာ ၂၇၂) လို့ ဖွင့်ဆိုထားပါတယ်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်မှာ တတိယအကြိမ်အဖြစ်ထုတ်ဝေတဲ့မြန်မာအဘိဓာန် မှာ ‘ခြင်း’ကို “ခြင်း- စည်း- ကြိယာပုဒ်ကိုနာမ်ပုဒ်ဖြစ်အောင်ဆက်ပေးသော စကားလုံး။ “သွားခြင်း။ လာခြင်း။” (မြန်ဘိ၊ စာ ၆၆)လို့ ဖွင့်ဆိုထားပါတယ်။

‘ခြင်း’ ဟာ ‘မှု’ နဲ့ ‘ရေး’ တို့လို နာမ်စကားလုံးမှာ တွဲသုံးလို့မရပါ ဘူး။ ‘ခြင်း’ဟာ ကြိယာသက်သက်ရဲ့နောက်မှာသာထားသုံးလို့ရတဲ့ကြိယာ စကားလုံး နောက်ဆက်သက်သက် ဖြစ်ပါတယ်။ ‘စား’ ကြိယာကို ‘ခြင်း’ နောက်ဆက်တွဲလိုက်တဲ့အခါ “စားခြင်း” ဆိုပြီးစားတဲ့အကြောင်း၊ စားတဲ့ အခြင်းအရာဆိုတဲ့အဓိပ္ပာယ်ကိုဖော်ပြတဲ့ “စကားရော”တစ်ခုဖြစ် သွားပါ တယ်။ ‘သောက်’ကြိယာနောက်မှာ ‘ခြင်း’ကို ထည့်ရင် “သောက်ခြင်း” ဆိုတဲ့ သောက်တဲ့အကြောင်း ဖြစ်သွားပါတယ်။

တစ်ခုပြောစရာရှိတာကတော့ မြန်မာအဘိဓာန်မှာနာမဝိသေသန သက်သက်အနေနဲ့ပြထားတဲ့ တချို့စကားလုံးတွေဟာ ကြိယာအာနိသင် ရှိတာကြောင့် “ခြင်း”တွဲသုံးလို့ ရပါတယ်။ “ကောင်းခြင်း ဆိုးခြင်း မှားခြင်း မှန်ခြင်း ပူခြင်း အေးခြင်း”စတာတွေဖြစ်ပါတယ်။ နောက်ထွက်တဲ့ မြန်မာ အဘိဓာန်တွေမှာတော့ “ခြင်း”နဲ့တွဲတဲ့စကားလုံးတွေမှာ ဒီစကားလုံးမျိုး တွေကို သာဓက မပြထားပါဘူး။ အရင်ထွက်တဲ့မြန်မာအဘိဓာန်အကျဉ်း ချုပ်တွေမှာတော့ နာမဝိသေသနစကားလုံးနဲ့လဲတွဲသုံးနိုင်တယ်လို့ ဖွင့်ဆို ပြီး ဒီစကားလုံးမျိုးတွေနဲ့သာဓကပြထားတာ ရှိပါတယ်။ ‘မှု’ကလဲ ဒီသဘော အတိုင်းပါပဲ။ “ကောင်းမှု၊ ဆိုးမှု၊ မှားမှု၊ မှန်မှု” စသည်ဖြင့်သုံးလို့ရပါတယ်။ တကယ်တော့ “ကောင်း၊ ဆိုး၊ မှား၊ မှန်၊ ပူ၊ အေး” စတဲ့ စကားလုံးတွေဟာ နာမဝိသေသနအနက်အဓိပ္ပာယ်သာမက ကြိယာရဲ့အာနိသင်လဲ အပြည့်အဝ ရှိနေတဲ့အတွက် မြန်မာအဘိဓာန်တွေမှာ ဒီစကားလုံးတွေကိုနာမဝိသေသန အဖြစ်သာမက ကြိယာအနေနဲ့ပါ အနက်ဖွင့်ဖော်ပြသင့်တဲ့ အကြောင်းကို ကျွန်တော့်ရဲ့ “ဘာသာစကား ဝေဟင်ခရီးနှင့်ပျံသန်းခြင်း” စာအုပ်မှာ “ကြိယာအတွဲအဖက်နဲ့ နောက်ဆက်တွဲပြဿနာ” ခေါင်းစဉ်နဲ့ ကျွန်တော် ရေးခဲ့ဖူးပါတယ်။ ဒီကိစ္စကို အလေးအနက်စဉ်းစားသင့်ပါကြောင်းကိုလဲ ဒီနေရာမှာအလျဉ်းသင့်လို့ ကျွန်တော် ထပ်လောင်းတင်ပြလိုပါတယ်။

“ရေး- မှု- ခြင်း”တို့ကို အချုပ်ဆိုရရင်တော့ ‘ရေး’ နဲ့ ‘မှု’ တို့ဟာ နာမ်နဲ့ကြိယာနှစ်မျိုးလုံးရဲ့နောက်မှာဆက်နိုင်တဲ့ နောက်ဆက်ပစ္စည်းတွေ ဖြစ်ပါတယ်။ ‘ခြင်း’ကတော့ နာမ်နောက်ကမဆက်နိုင်ဘဲ ကြိယာနောက် မှာသာ ဆက်နိုင်တဲ့ ကြိယာနောက်ဆက် နာမ်ပြုပစ္စည်း ဖြစ်ပါတယ်။

“ရေး- မှု- ခြင်း” အသုံးသာဓကအချို့ကို နှိုင်းယှဉ် လေ့လာနိုင်ဖို့ အောက်မှာ ဖော်ပြလိုက်ပါတယ်။

နာမ်စကားနောက်တွင် ဆက်ခြင်း

လူမှုရေး = လူ + မှု + ရေး (လူမှုခြင်း* မသုံးနိုင်)

အိမ်တွင်းရေး - အိမ်တွင်းမှု

(အိမ်တွင်းခြင်း* မသုံးနိုင်)

အိမ်ထောင် (နာမ်/ကြိယာ) + ရေး = အိမ်ထောင်ရေး

အိမ်ထောင် (နာမ်/ကြိယာ) + မှု = အိမ်ထောင်မှု

အိမ်ထောင် (နာမ်) + ခြင်း* မသုံးနိုင်

အိမ်ထောင် (ကြိယာ) + ခြင်း = အိမ်ထောင်ခြင်း (သုံးနိုင်)

ပညာရေး - ပညာမှု (အသုံးနည်း) ၊ (ပညာခြင်း* မသုံးနိုင်)

ကိုယ်ရေး (မှတ်တမ်း/အရာရှိ) ၊ ကိုယ်မှု* မသုံးနိုင် ၊ ကိုယ်ခြင်း* မသုံးနိုင်

ကြိယာစကားလုံးနောက်တွင် ဆက်ခြင်း

ကျန်းမာရေး - ကျန်းမာမှု - ကျန်းမာခြင်း

လွတ်လပ်ရေး - လွတ်လပ်မှု - လွတ်လပ်ခြင်း

စာရေးသောက်ရေး - စားမှုသောက်မှု - စားခြင်းသောက်ခြင်း

နေရေးထိုင်ရေး - နေမှုထိုင်မှု - နေခြင်းထိုင်ခြင်း

ကောင်းမှု - ကောင်းရေး* (မသုံး) - ကောင်းခြင်း

တတ်မြောက်မှု - တတ်မြောက်ခြင်း - တတ်မြောက်ရေး

ကြိယာနောက်ဆက်အနေနဲ့သုံးတဲ့အခါ 'မှု'၊ 'ရေး'၊ 'ခြင်း'တို့ဟာ ယေဘုယျအားဖြင့်ဖွဲ့စည်းမှုတူပြီး အဓိပ္ပာယ်အလိုက်အသုံးကွဲပြားပါတယ်။

အမှုကိစ္စဆိုတဲ့အဓိပ္ပာယ်

သွားမှု၊ လာမှု၊ စားမှု၊ သောက်မှု၊ ကောင်းမှု၊ ဆိုးမှု၊ ပျော်ရွှင်မှု၊ ဝမ်းနည်းမှု၊
ငိုကြွေးမှု၊ ရယ်မောမှု။

အရေးအရာ၊ အရေးကိစ္စ ဆိုတဲ့အဓိပ္ပာယ်

သွားရေး၊ လာရေး၊ စားရေး၊ သောက်ရေး၊ ကောင်းရေး၊ ဆိုးရေး၊
ပျော်ရွှင်ရေး၊ ဝမ်းနည်းရေး၊ ငိုကြွေးရေး၊ ရယ်မောရေး။

အခြင်းအရာ၊ အကြောင်းအခြင်း၊ အကြောင်းခြင်းရာ ဆိုတဲ့အဓိပ္ပာယ်
သွားခြင်း၊ လာခြင်း၊ စားခြင်း၊ သောက်ခြင်း၊ ကောင်းခြင်း၊ ဆိုးခြင်း၊
ပျော်ရွှင်ခြင်း၊ ဝမ်းနည်းခြင်း၊ ငိုကြွေးခြင်း၊ ရယ်မောခြင်း။

“မှု-ခြင်း-ရေး”တို့နဲ့ပတ်သက်ပြီး ယခင်ဒသမတန်းမှာ ပြဋ္ဌာန်းခဲ့
တဲ့ မြန်မာသဒ္ဒါ အတွဲ(၂) အခန်း(၆) “ပစ္စည်း”အခန်းမှာရော၊ ယခုအသစ်
ပြဋ္ဌာန်းတဲ့ နဝမတန်း မြန်မာစာကျောင်းသုံးစာအုပ် “အခြားပစ္စည်းများ”
အခန်းမှာရော “မှု-ခြင်း-ရေး”တို့ကို “ပုဒ်ပြောင်းပြပစ္စည်း”အနေနဲ့ “ကြိယာ
ကို နာမ်အဖြစ်သို့အသုံးပြုသော ပုဒ်ပြောင်းပစ္စည်းဖြစ်သည်” လို့ ဖော်ပြ
ထားပါတယ်။ ‘မှု’နဲ့ ‘ရေး’တို့ကို နာမ်နောက်က ဆက်တဲ့ပစ္စည်းအဖြစ်
ဖော်ပြတာကို မတွေ့ရပါဘူး။

အခုတင်ပြခဲ့တာတွေကတော့ မိတ်ဆွေမေးမြန်းတဲ့ “မှု-ခြင်း”နဲ့
ပတ်သက်တဲ့အရေးအရာကို အဖြေရှာကြည့်ခြင်းဖြစ်ပါတယ်။ ‘မှု’နဲ့‘ရေး’ဟာ
တူညီမှုတွေရှိနေတဲ့အတွက် “မှု-ခြင်း”အကြောင်းပြောတဲ့အခါ ‘ရေး’ ပါ
ပါဝင်လာခဲ့ပါတယ်။ ‘မှု’နဲ့‘ရေး’တို့ဟာ နာမ်စကားလုံးနဲ့ရော ကြိယာစကား
လုံးနဲ့ရော နောက်မှာတွဲဆက်လို့ရတဲ့ နာမ်စကားလုံးနောက်ဆက်ပစ္စည်း၊
ကြိယာစကားလုံးနောက်ဆက်ပစ္စည်းစကားလုံးတွေ ဖြစ်ပါတယ်။ ‘ခြင်း’က
တော့ ကြိယာစကားလုံးရဲ့နောက်မှာသာတွဲဆက်လို့ရတဲ့ ကြိယာစကားလုံး

နောက်ဆက်ပစ္စည်းဖြစ်ပါတယ်။ ခွဲခြားအသုံးပြုပုံကတော့ အဓိပ္ပာယ်ကို လိုက်ပြီး “အမှုကိစ္စ”ဆိုတဲ့အဓိပ္ပာယ်နဲ့ပြောချင်တဲ့အခါ ‘မှု’ကိုဆက်၊ “အရေးအရာ”အနေနဲ့ပြောချင်တဲ့အခါ ‘ရေး’ကိုဆက်၊ “အကြောင်းခြင်းရာ”အဖြစ်ပြောချင်တဲ့အခါ ‘ခြင်း’ကို ဆက်ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ “မှု-ခြင်း”နဲ့ပတ်သက်ပြီး ကျွန်တော်လေ့လာမိသမျှ ပြန်လည်တင်ပြခြင်းသာ ဖြစ်ပါတယ်။

ကိုးကား -

ခင်မင်၊ မောင် (ခနုဖြူ)။ (၂၀၂၂)။ ဘာသာဗေဒနိဒါန်း။ ရန်ကုန်၊

The key collection ။

နဝမတန်းမြန်မာစာကျောင်းသုံးစာအုပ်။ (၂၀၂၃)။ ရန်ကုန်။ အခြေခံပညာ သင်ရိုးညွှန်းတမ်းသင်ရိုးမာတိကာနှင့်ကျောင်းသုံးစာအုပ်ကော်မတီ။

မြန်မာစာအဖွဲ့။ (၁၉၇၈)။ မြန်မာအဘိဓာန်အကျဉ်းချုပ်၊ အတွဲ ၁၊ က-စ ။ ရန်ကုန်၊ မြန်မာစာအဖွဲ့။

မြန်မာစာအဖွဲ့။ (၁၉၇၉)။ မြန်မာအဘိဓာန်အကျဉ်းချုပ်၊ အတွဲ ၃၊ ပ-ယ ။ ရန်ကုန်၊ မြန်မာစာအဖွဲ့။

မြန်မာစာအဖွဲ့။ (၁၉၇၉)။ မြန်မာအဘိဓာန်အကျဉ်းချုပ်၊ အတွဲ ၄၊ ရ-ဋ ။ ရန်ကုန်၊ မြန်မာစာအဖွဲ့။

မြန်မာစာအဖွဲ့။ (၂၀၂၁)။ မြန်မာအဘိဓာန်အကျဉ်းချုပ်၊ အတွဲ ၁၊ က-စ (ဒုကြိမ်)။ ရန်ကုန်၊ မြန်မာစာအဖွဲ့။

မြန်မာစာအဖွဲ့။ (၂၀၂၂)။ မြန်မာအဘိဓာန်၊ တတိယအကြိမ်။ ရန်ကုန်၊ မြန်မာစာအဖွဲ့။

မြန်မာစာအဖွဲ့။ (၂၀၀၃)။ မြန်မာသဒ္ဒါ အတွဲ(၂) အခန်း (၆)၊ ဒသမတန်း မြန်မာသဒ္ဒါ။ ရန်ကုန်။ အခြေခံပညာ သင်ရိုးညွှန်းတမ်း သင်ရိုး မာတိကာနှင့် ကျောင်းသုံးစာအုပ်ကော်မတီ။

၂။ လည်း - လဲ အရွှေ့အကြောင်း တစေ့တစောင်း

ဒီ ‘အရွှေ့’အကြောင်းကို သေသေချာချာမသိရင် ‘လည်း’ နဲ့ ‘လဲ’ အရေးအသားမှာ နဂိုသိရှိထားတဲ့အသိအပေါ်မှာအခြေခံပြီး ဟိုလိုရေးတာ မှားတယ်။ ဒီလိုရေးမှမှန်တယ်လို့အငြင်းပွားစရာဖြစ်နေမှာမို့ ဒီဆောင်းပါး ကို ရေးသားဖြစ်ပါတယ်။ အခြေခံပညာမှာဖြစ်ဖြစ် တက္ကသိုလ်မှာဖြစ်ဖြစ် မြန်မာစာသင်ကြားရေးမှာ ဒီအရွှေ့အကြောင်းကို သေသေချာချာသိထားဖို့ လိုအပ်ပါတယ်။

မြန်မာစာအရေးအသားမှာရှိနေတဲ့ ‘ပြောဟန်’ နဲ့ ‘ရေးဟန်’ဆိုတဲ့ ဟန်နှစ်မျိုးအကြောင်းကို ကျွန်တော့်ရဲ့ “ဘာသာစကား ဝေဟင်ခရီးနှင့် ပျံသန်းခြင်း” စာအုပ် ‘မြန်မာစာအရေးအသားရှိ ဟန်အဆင့်ခွဲသုံးစနစ်’ ဆိုတဲ့ ဆောင်းပါးမှာ တင်ပြခဲ့ပါတယ်။ မြန်မာဘာသာစကားမှာပြောတဲ့ ပြောပုံဆိုပုံ‘ပြောဟန်’ဟာ မူလကကျောက်စာတွေမှာတွေ့ရတဲ့ ‘ရေးဟန်’ အတိုင်းဖြစ်မယ်။ နောက်ပိုင်းမှာ ပြောပုံဆိုပုံ ‘ပြောဟန်’ဟာ လျင်မြန်စွာ ပြောင်းလဲလာပေမဲ့ ကျောက်ထက် အကွာရာတင်ထားတဲ့ ‘ရေးဟန်’က ပြောင်းလဲမှုနည်းတဲ့ နှေးတဲ့အတွက် ‘ရေးဟန်’နဲ့ ‘ပြောဟန်’ကြားမှာ ကွဲပြားမှုတွေ ဖြစ်လာခဲ့တယ်။ လက်ရှိအချိန်မှာတော့ စာအရေးအသားမှာ ‘ပြောဟန်’နဲ့ ‘ရေးဟန်’ဆိုပြီး ကွဲပြားတဲ့စာအရေးအသားဟန်နှစ်မျိုးဖြစ်တည်နေတယ်လို့ ကျွန်တော် “မြန်မာစာအရေးအသားရှိ ဟန်အဆင့်ခွဲသုံးစနစ်” ဆောင်းပါးမှာ ရေးသားခဲ့ပါတယ်။ စနစ်တကျသုတေသနပြုလေ့လာမယ်ဆိုရင် ရှေးဟောင်းကျောက်စာတွေထဲမှာတောင် ‘ပြောဟန်’နဲ့ ‘ရေးဟန်’ ကွဲပြားမှုကို တွေ့နိုင်ပါသေးတယ်။

မြန်မာစာအရေးအသားမှာ 'ပြောဟန်'နဲ့ 'ရေးဟန်'ဆိုပြီး ဟန်နှစ်မျိုးကွဲနေတာဟာ မြန်မာစာလေ့လာသူတွေအတွက် အခက်အခဲတစ်ခုဖြစ်ပါတယ်။ မြန်မာစာမြန်မာစကားကို မိခင်ဘာသာစကားအဖြစ်ပြောဆိုအသုံးပြုသူတွေအတွက် ထမင်းစားရေသောက်ဖြစ်ပေမဲ့ မိခင်ဘာသာစကားမဟုတ်တဲ့ မြန်မာပြည်ဖွားတိုင်းရင်းသားတွေအတွက်ကတော့ အခက်အခဲတစ်ရပ်ဖြစ်ပါတယ်။ မိခင်ဘာသာစကားမဟုတ်တဲ့ မြန်မာဘာသာစကားကို ဒုတိယဘာသာစကားအဖြစ်သင်ယူနေကြရတဲ့ တိုင်းရင်းသားကလေးငယ်တွေအဖို့ ဘာသာစကားကိုခက်ခက်ခဲခဲသင်ယူနေရပြီးစာအရေးအသားပါ သင်ယူလာရချိန်မှာ မြန်မာစာဟာ ဟန်နှစ်မျိုးကွဲပြားနေတဲ့အတွက် ပိုပြီး ရှုပ်ထွေးစရာဖြစ်လာခဲ့ပါတယ်။ မြန်မာဘာသာစကားကို နိုင်ငံခြားဘာသာစကားအဖြစ်သင်ယူကြတဲ့နိုင်ငံခြားသားတွေအတွက်လဲ ခေါင်းခဲစရာ ဖြစ်ပါတယ်။

၂၀၁၃ ခုနှစ်လောက်ကစလို့ မြန်မာစာသင်ကြားရေးမှာ သူငယ်တန်း+ ၁၂တန်း(KG+12)စနစ်သစ်ပညာရေးကိုအကြောင်းပြုလို့ မြန်မာစာသင်ရိုးညွှန်းတမ်းတွေကိုလဲ သူငယ်တန်းကစလို့ ၁၂ တန်းအထိ ပြုပြင်ပြောင်းလဲဖို့အကြောင်းဖန်လာပါတယ်။ စတင်ဆောင်ရွက်ချိန်မှာ အခက်အခဲ အမျိုးမျိုးနဲ့ ရင်ဆိုင်ခဲ့ရပြီး တဖြည်းဖြည်း အဆင်ပြေလာအောင် ဝိုင်းဝန်းကြိုးပမ်းခဲ့ကြတာဖြစ်ပါတယ်။ သူငယ်တန်း+၁၂တန်း (KG+12) စနစ်သစ်ပညာရေးမှာ မြန်မာစာကို ကျောင်းသင်စာအဖြစ် ပထမတန်းမှာ စတင်သင်ကြားမှာဖြစ်ပါတယ်။ မူလတန်းကျောင်းသုံးစာအုပ်တွေအတွက် ဂျပန်နိုင်ငံပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးအေဂျင်စီ (JICA)အဖွဲ့အစည်းက နည်းပညာကအစ ပံ့နှံ့ထုတ်ဝေတဲ့အထိပံ့ပိုးကူညီတာဖြစ်ပါတယ်။ မြန်မာနိုင်ငံ မြန်မာစာ မြန်မာစကားသင်ကြားရေးနဲ့ပတ်သက်ပြီး ဂျပန်သင်ရိုးညွှန်းတမ်းကျွမ်းကျင်သူတွေ၊ ဂျပန်ဘာသာဗေဒပညာရှင်တွေက ဆွေးနွေးအကြံပေး

ခဲ့ကြပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ သူတို့နဲ့မတူတာက ဂျပန်မှာ တိုင်းရင်းသားလူမျိုး အများအပြားရှိနေတာ မဟုတ်သလို ဂျပန်စာအရေးအသားမှာလဲ ပြော ဟန်နဲ့ စာဟန်(ရေးဟန်)ဟာ သိသိသာသာကွဲပြားမနေဘူးလို့ ဆိုပါတယ်။

သင်ရိုးညွှန်းတမ်းတွေစတင်အကောင်အထည်ဖော်ချိန်မှာ ဘာသာ ရပ်အလိုက် ကျောင်းသုံးစာအုပ်တွေကို ရေးသားပြုစုဖို့ ရွေးချယ်စီစဉ်ဖို့ ပညာရေးဝန်ကြီးဌာနကဖွဲ့စည်းတာဝန်ပေးအပ်ထားတဲ့ သင်ရိုးညွှန်းတမ်း ရေးသားပြုစုရေးအဖွဲ့ ရှိပါတယ်။ အင်္ဂလိပ်လိုတော့ “Curriculum Development Team”၊ အတိုကောက်‘CDT’လို့ ခေါ်ပါတယ်။ သင်ရိုး ရေးသားပြုစုရေးအဖွဲ့ဟာ မူလတန်း၊ အလယ်တန်း၊ အထက်တန်းအဆင့် အလိုက်အဖွဲ့သုံးဖွဲ့ရှိမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ စတင်အကောင်အထည်ဖော်ချိန်မှာ မူလတန်းကစမှာဖြစ်လို့ မူလတန်းသင်ရိုးညွှန်းတမ်းအဖွဲ့က ပထမတန်း အတွက် ပြဋ္ဌာန်းစာတွေကို စတင်ရေးသားပြုစုခဲ့ပါတယ်။ ဒီအဖွဲ့ကို အကြံ ပေး လမ်းညွှန်ကူညီဖို့ ဂျပန်ဘက်က ခန့်အပ်ထားတဲ့အကြံပေး ပညာရှင် တစ်ဦးနဲ့မြန်မာဘက်ကခန့်အပ်ထားတဲ့အကြံပေးပညာရှင်တစ်ဦးရှိပါတယ်။

ပထမတန်းကစလို့ ရေးဆွဲပြုစုမဲ့ ကျောင်းသုံးစာအုပ်တွေအတွက် သင်ရိုးညွှန်းတမ်းရဲ့ဦးတည်ချက်တွေ၊ သင်ရိုးညွှန်းတမ်းနယ်ပယ်နဲ့ ကွင်း ဆက်(scope and sequence)တွေ၊ ဦးစွာရေးဆွဲကြရပါတယ်။ အဲဒီနောက် သင်ရိုးမာတိကာတွေ၊ သင်ခန်းစာအလိုက်ရည်ရွယ်ချက်တွေ၊ အကြောင်း အရာတွေ၊ သင်ခန်းစာအစီအစဉ်တွေ၊ သင်ယူမှုရလဒ်တွေ စတာတွေကို အသေးစိတ်ရေးဆွဲကြရတာဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီလိုရေးဆွဲရာမှာ ဘာသာရပ် အလိုက်ဖွဲ့စည်းထားတဲ့ဘာသာရပ်သင်ရိုးညွှန်းတမ်းကော်မတီ (Subject Wise Curriculum Committee – SWCC)နဲ့ ညှိနှိုင်းတိုင်ပင်ရေးဆွဲ ရပါတယ်။ ဘာသာရပ်သင်ရိုးညွှန်းတမ်းကော်မတီမှာ နယ်ပယ်ပေါင်းစုံ က သက်ဆိုင်ရာဘာသာရပ်ကျွမ်းကျင်သူတွေနဲ့ ဖွဲ့စည်းထားတာဖြစ်ပြီး

အစဉ်အလာအရ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်ကဘာသာရပ်ပါမောက္ခဌာနမှူးတွေ ဟာ ဥက္ကဋ္ဌတာဝန်ကိုယူကြရပါတယ်။ သင်ရိုးညွှန်းတမ်းရေးသားပြုစုရေး အဖွဲ့က ပြုစုတာမှန်သမျှကို ဘာသာရပ်သင်ရိုးညွှန်းတမ်းကော်မတီက စိစစ် အတည်ပြုပေးရပါတယ်။ ဘာသာရပ်သင်ရိုးညွှန်းတမ်းကော်မတီက စိစစ်အတည်ပြုပြီးရင် နောက်ဆုံးအဆင့်အနေနဲ့အမျိုးသား သင်ရိုးညွှန်းတမ်း ကော်မတီ (National Curriculum Committee – NCC) က အတည်ပြုပြဋ္ဌာန်းပေးရတာဖြစ်ပါတယ်။ ဒီသင်ရိုးညွှန်းတမ်းလုပ်ငန်းစဉ် ဟာ သူ့အဆင့်နဲ့သူစနစ်တကျဆောင်ရွက်ရတာဖြစ်ပြီး ဘာသာရပ်သင်ရိုး ကော်မတီဥက္ကဋ္ဌကတော့ အလယ်ဗဟိုကနေဆောင်ရွက်ရတဲ့အဓိကတာဝန် ရှိသူ ဖြစ်ပါတယ်။

မြန်မာစာဘာသာရပ်နဲ့ပတ်သက်ပြီး စတင်ရေးဆွဲတဲ့အချိန်မှာ အထက်မှာဖော်ပြခဲ့တဲ့လုပ်ငန်းစဉ်အတိုင်း အဆင့်ဆင့်ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြပါတယ်။ ဒီလိုဆောင်ရွက်တဲ့အခါ မြန်မာစာသင်ကြားရေးအတွက် အဓိက ပြဿနာက တိုင်းရင်းသားကလေးတွေ မြန်မာစာမြန်မာစကားကို အမှန် တကယ်တတ်မြောက်ဖို့၊ နောင်တစ်ချိန် မြန်မာနိုင်ငံရဲ့နယ်ပယ်အသီးသီး မှာ မြန်မာစာ မြန်မာစကားကို ကျွမ်းကျွမ်းကျင်ကျင် လက်တွေ့အသုံးချ နိုင်ဖို့ပဲဖြစ်ပါတယ်။ တိုင်းရင်းသားကလေးတွေ မြန်မာစာ မြန်မာစကားသင် တဲ့အခါ ဘယ်လိုသင်ရင် သူတို့စိတ်အဝင်စားဆုံးဖြစ်မလဲ၊ ဘယ်လိုသင်ရင် သူတို့အဖို့အလွယ်ကူဆုံးဖြစ်မလဲဆိုတာကို ဂျပန်ဘာသာစကားပညာရှင် တွေရော၊ မြန်မာစာပညာရှင်တွေရော အကြိမ်ကြိမ်စဉ်းစားဆွေးနွေးခဲ့ကြ ပါတယ်။

ဘာသာစကားမှာ အပြောဟာ အရင်းခံကျတာမို့ ဘာသာစကား သင်ကြားရေးမှာလဲ ဘာသာစကားနဲ့စတင်ဖို့၊ ဘာသာစကားနဲ့ ရင်းနှီးလာ ပြီးမှ အရေးကိုစဖို့ သင်ရိုးညွှန်းတမ်းနယ်ပယ်နဲ့ ကွင်းဆက် (scope and

sequence) တွေကို ရေးဆွဲခဲ့ကြပါတယ်။ ပထမတန်းမြန်မာဖတ်စာမှာ ယခင်ကလို 'ကကြီး ခခွေး'သင်ပုန်းကြီးနဲ့အရင်မစဘဲ ကလေးတွေ မြန်မာ စကားနဲ့ရင်းနှီးလာအောင် ကလေးတွေစိတ်ဝင်စားမဲ့ 'အပြော' သင်ခန်းစာနဲ့ စမယ်ဆိုတာကို အများသဘောတူ ဆုံးဖြတ်ခဲ့ကြပါတယ်။ ဖတ်စာအုပ်မှာ ပါတဲ့ ခေါင်းစဉ်တွေကစလို့ ဆရာရဲ့လမ်းညွှန်ချက်တွေကို အပြောနဲ့ပဲရေးဖို့ အများသဘောတူခဲ့ကြပါတယ်။ အများသဘောတူလို့ ပြောရတာက အစဉ် အလာ သမားရိုးကျအတိုင်း 'ကကြီးခခွေး'သင်ပုန်းကြီးနဲ့ စချင်သူတွေ၊ အရေးကို မဏ္ဍိုင်ထားချင်သူတွေ၊ ခေါင်းစဉ်တွေ လမ်းညွှန်ချက်တွေကို စာဟန်နဲ့ ခွဲခွဲညားညား ရေးစေချင်သူတွေလဲ ရှိခဲ့လို့ ဖြစ်ပါတယ်။

ပထမတန်းမှာ 'အပြော'သင်ခန်းစာနဲ့စမယ်ဆိုတဲ့အခါမှာ 'အပြော သင်ခန်းစာ'ဆိုပေမဲ့စာနဲ့ရေးရမှာဖြစ်တဲ့အတွက် မြန်မာစာအရေးအသား မှာ ရှိတဲ့ဟန်နှစ်မျိုးထဲက 'ပြောဟန်'နဲ့ရေးရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ပထမတန်း မြန်မာဖတ်စာရဲ့ ပထမဆုံးသင်ခန်းစာအတွက် ကလေးငယ်လေးယောက်နဲ့ ငှက်ပျောခိုင်ထမ်းလာတဲ့ ဦးလေးကြီးအကြောင်းပါတဲ့ "စကားချိုချိုပြော ရအောင်" သင်ခန်းစာကို မူလတန်းသင်ရိုးပြုစုရေးအဖွဲ့က ရေးသားခဲ့ပါ တယ်။ ရုပ်ပုံကလေးတွေနဲ့အတူ တစ်ဦးချင်းရဲ့ပြောတဲ့စကားတွေကို စကား ပြောအကွက်ကလေးတွေနဲ့ ကလေးတွေစိတ်ဝင်စားအောင် ပြုစုခဲ့ကြပါ တယ်။ ခေါင်းစဉ်ကစလို့ စာသားတွေကို 'ပြောဟန်'နဲ့ရေးသားထားတာ ဖြစ်ပါတယ်။ 'ပြောဟန်'နဲ့ရေးတဲ့အခါမှာလဲ မြန်မာစာအဖွဲ့က သတ်မှတ် ပြဋ္ဌာန်းထားတဲ့ မြန်မာစာလုံးပေါင်းသတ်ပုံ၊ မြန်မာအဘိဓာန်၊ မြန်မာ သဒ္ဒါစာအုပ်တွေအတိုင်း လိုက်နာရေးသားခဲ့ကြပါတယ်။

မြန်မာစာအရေးအသားမှာ 'လည်း'ဟာအသုံးများတဲ့ စကားလုံး တစ်ခုဖြစ်ပါတယ်။ 'လည်း'ကို မြန်မာအဘိဓာန်မှာ "ပစ္စည်း- အတူတကွ ဖြစ်ကြောင်း၊ ပါဝင်ကြောင်းပြတဲ့စကားလုံး"လို့ ဖော်ပြပါတယ်။ 'လည်း' ဟာ

နာမ်နောက်က လိုက်နိုင်တဲ့သလို ကြိယာနောက်ကလဲ လိုက်နိုင်ပါတယ်။ ဥပမာ “မောင်မောင်လည်း စာတော်သူဖြစ်သည်” ဆိုရင် နာမ်နောက်က လိုက်တဲ့ နာမ်ပစ္စည်းဖြစ်ပါတယ်။ “သူ ကျွန်တော့်ကိုပြောလည်း မပြောဘူး” ဆိုရင်တော့ ကြိယာနောက်ကလိုက်တဲ့ ကြိယာပစ္စည်း ဖြစ်ပါတယ်။ ‘လည်း’ရဲ့အသုံးနဲ့အဓိပ္ပာယ်ဟာ အတော်ကျယ်ပြန့်တာကိုတွေ့ရပါတယ်။ အပြောမှာလဲ ‘လည်း’ ကို တွင်တွင်ကျယ်ကျယ် အသုံးပြုပါတယ်။ စကားပြောတဲ့အခါ ‘လဲ’လို့ အသံထွက်ပေမဲ့စာရေးတဲ့အခါမှာတော့ ‘ရေးဟန်’ နဲ့ပဲ ရေးရေး၊ ‘ပြော ဟန်’နဲ့ပဲရေးရေး ‘လည်း’နဲ့ပဲ ရေးရမယ်လို့ ယခင်က ယူဆခဲ့ကြပါတယ်။ ယခင်အဘိဓာန်တွေမှာ ‘လဲ’ကို ‘လည်း’နဲ့အဓိပ္ပာယ် အတူတူလို့ အသိအမှတ်မပြုဘဲ အပြောအမေးပစ္စည်းစကားအဖြစ်သာ ဖွင့်ဆိုထားတာကြောင့် ပြောဟန်ရော၊ ရေးဟန်ပါ ‘လည်း’ ကိုပဲ အသုံးပြု ခဲ့ကြပါတယ်။

ဒါကြောင့် ပထမတန်းမြန်မာဖတ်စာစတင်ရေးသားချိန်မှာရေးသား ပြုစုရေးအဖွဲ့ဟာ ‘ပြောဟန်’ အရေးအသားဖြစ်ပေမဲ့ ‘လည်း’ စကားလုံး ကို အသုံးပြုခဲ့ကြပါတယ်။ ၂၀၁၇-၂၀၁၈ ပညာသင်နှစ်အတွက် “ပထမ တန်း မြန်မာဖတ်စာ” စတင်ထွက်ရှိလာချိန်မှာ ‘ပြောဟန်’ အရေးအသား တွေမှာ ‘လည်း’နဲ့ ရေးသားထားဖော်ပြတာကို အောက်ပါအတိုင်း တွေ့ရှိ ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

စနစ်သစ် “ပထမတန်းမြန်မာဖတ်စာ” မာတိကာစာမျက်နှာအခန်း ၁၂ မှာ “စိတ်ဝင်စားဖွယ် ပုံပြောမယ် ကဗျာကလေးလည်း နားထောင် ကွယ်” ခေါင်းစဉ်ကို ‘လည်း’ နဲ့ဖော်ပြခဲ့ပါတယ်။ အခန်း ၁ သင်ခန်းစာ (က) “စကားချိုချိုပြောရအောင်” သင်ခန်းစာ၊ မောင်ဘရဲ့ပြောစကားမှာ- “ကျွန်တော်လည်း စားချင်တယ် ငှက်ပျောသီးပေး” (စာ ၃)၊ သင်ခန်းစာ (ဃ) “မိသားစုနဲ့မိတ်ဆက်ကြစို့”သင်ခန်းစာ၊ ကျောင်းသားကလေး ပြော

စကားမှာ “ကျွန်တော်လည်း ပြောချင်တယ်” (စာ ၁၁)၊ အခန်း ၈ သရလက္ခဏာသိမှတ်စရာဗျည်းနဲ့တွဲကြမှာ (၂)၊ သင်ခန်းစာ(ဃ) “သူငယ်ချင်း သုံးယောက်(ပုံပြင်)” ပုံပြောသူပြောတဲ့စကားမှာ - “အဲဒီမှာ မြက်ခင်း စိမ်းစိမ်းကြီးလည်း ရှိတယ်”(စာ ၇၇)၊ “မျောက်ကလေးကလည်း ငှက်ပျော ခိုင်ကြီးတွေရှိနေတော့ အဆင်ပြေနေတာပေါ့” (စာ ၇၉) စသည်ဖြင့် ပြောဟန်ဖြစ်ပေမဲ့ ‘လည်း’ နဲ့ပဲ ရေးသားဖော်ပြခဲ့ပါတယ်။

ပထမတန်းမြန်မာဖတ်စာမှာ ‘ပြောဟန်’နဲ့ရေးတဲ့အရေးအသားတွေမှာ ‘လည်း’နဲ့ရေးသလို ‘ရေးဟန်’ နဲ့ရေးတဲ့အရေးအသားတွေမှာလဲ ‘လည်း’နဲ့ပဲရေးသားဖော်ပြခဲ့ကြပါတယ်။ စာဟန်မှာ“လည်း” ကိုရေးထားတဲ့ သာဓကအချို့ကတော့ - အခန်း ၁၀ ဗျည်းတွဲနဲ့ သရလက္ခဏာပေါင်းစပ်တွဲကြမှာ(၁)၊ သင်ခန်းစာ(ဂ) “ဝဆွဲဗျည်းတွဲများ သင်ကြားကြစို့လား” သင်ခန်းစာမှာ- “ထွားလည်း ထွား၏။” (စာ ၁၀၆) အခန်း ၁၀ ဗျည်းတွဲနဲ့ သရလက္ခဏာပေါင်းစပ်တွဲကြမှာ (၁)၊ သင်ခန်းစာ(ဃ) “ဟထိုးဗျည်းတွဲများ သင်ကြားကြစို့လား” သင်ခန်းစာမှာ - “လှေစီး၍လည်း လာကြသည်။” (စာ ၁၁၀) အခန်း ၁၁ ဗျည်းတွဲနဲ့ သရလက္ခဏာပေါင်းစပ်တွဲကြမှာ (၂)၊ သင်ခန်းစာ (ဂ) “ယပင့် ဟထိုး ရရစ်ဟထိုး ဗျည်းတွဲများ သင်ကြားကြစို့လား”မှာ- “ချောမြူသော်လည်း မရပါ။” (စာ ၁၂၂) စတဲ့ အရေးအသားတွေ ဖြစ်ပါတယ်။

စနစ်သစ် ပထမတန်းမြန်မာဖတ်စာမှာ ပြောစကားအခြေပြုချဉ်းကပ်နည်းနဲ့စတင်ထားပြီး ‘ပြောဟန်’နဲ့ရေးတဲ့အရေးအသားတွေမှာ သတ်မှတ်စာလုံးပေါင်းသတ်ပုံအတိုင်း ပြောဟန်နဲ့ကိုက်ညီအောင်ရေးသားခဲ့အတည်ပြုခဲ့ကြပါတယ်။ ‘လည်း’အသုံးအနှုန်းနဲ့ပတ်သက်ရာမှာတော့ ‘ပြောဟန်’ဖြစ်ဖြစ်၊ ‘ရေးဟန်’ဖြစ်ဖြစ် အဲဒီအချိန်က မြန်မာစာလုံးပေါင်းသတ်ပုံကျမ်းမှာ သတ်မှတ်ထားတဲ့အတိုင်း ‘လည်း’တစ်မျိုးတည်းကိုပဲ အသုံးပြု

ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ကြပါတယ်။ ဒီပထမတန်းမြန်မာဖတ်စာကို စတင်အသုံးမပြုမီ စမ်းသပ်သင်ကြားတဲ့အခါမှာရော၊ စတင်အသုံးပြုတဲ့အချိန်မှာ ကျောင်းတွေမှာ လက်တွေ့သင်ကြားတဲ့အခါမှာရော သင်ရိုးပြုစုရေးအဖွဲ့(CDT)ဝင်တွေ၊ ဘာသာရပ်သင်ရိုးကော်မတီ(SWCC)ဝင်တွေ၊ တက္ကသိုလ်အသီးသီးက မြန်မာစာဆရာ၊ ဆရာမတွေဟာ ဒေသအသီးသီးက အခြေခံပညာကျောင်းတွေကို ကွင်းဆင်းလေ့လာခဲ့ကြပြီးတွေ့ရှိချက်တွေကို အစီရင်ခံစာရေးသားခဲ့ကြပါတယ်။ ဒီအစီရင်ခံစာတွေကို ပညာရေးဝန်ကြီးဌာနက တင်ပြကြရပါတယ်။ ပထမတန်းမြန်မာဖတ်စာကတွေ့ရှိချက်ကိုလေ့လာသုံးသပ်ပြီး လိုအပ်ချက်တွေကို နောက်ဆက်လက်ရေးသားဆောင်ရွက်ကြရမဲ့ အတန်းတွေအတွက် ကြိုတင်ပြင်ဆင်ဖို့၊ အားနည်းချက်တွေကို ပြန်လည်ပြင်ဆင်ဖို့ ဖြစ်ပါတယ်။

ကိုယ်တိုင်ကွင်းဆင်းလေ့လာချက်တွေ၊ အခြားပုဂ္ဂိုလ်အသီးသီးရဲ့ ကွင်းဆင်းအစီရင်ခံစာတွေအရတွေ့ရှိချက်တွေမှာ ပထမတန်းမြန်မာဖတ်စာဟာ မြန်မာစာစသင်စကလေးတွေအတွက်ရော၊ သင်ကြားတဲ့ဆရာဆရာမတွေအတွက်ရော ယေဘုယျအားဖြင့် အဆင်ပြေတာကို တွေ့ရှိရပါတယ်။ အထူးသဖြင့် တိုင်းရင်းသားကလေးတွေ မြန်မာစာသင်ယူနဲ့ ပတ်သက်ပြီး စိတ်ဝင်တစားရှိကြတာကိုတွေ့ရပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ အဲ့ဒီအချိန်မှာ အဆင်မပြေတဲ့ တွေ့ရှိချက်တစ်ခုကတော့ မြန်မာဖတ်စာမှာပါတဲ့ အပြောစကားနဲ့ရေးထားတဲ့ အကြောင်းအရာတွေ၊ ပုံပြင်ကလေးတွေကို တိုင်းရင်းသူဆရာမတွေက ဖတ်ပြ ပြောပြကြတဲ့အခါ ‘ပြောဟန်’မှာ‘လည်း’ တွေ ပါဝင်နေတဲ့ကိစ္စပါပဲ။ များသောအားဖြင့် ဆရာမတွေဟာ ‘လည်း’ကို ရေးထားတဲ့စာလုံးပေါင်းအတိုင်း ‘လည်း’ကို ‘အီးသရသံ’နဲ့ အသံထွက်ဖတ်နေကြပါတယ်။ ‘လဲ’ လို့ အသံထွက်ရမယ်လို့ပြောတဲ့အခါ သူတို့သိပ်ဘဝင်မကျလှပါဘူး။ ဘာလို့ “လဲ” လို့ ဖတ်ရမှာလဲလို့ မေးကြပါတယ်။

စကားပြောရင် ‘လဲ’ လို့ပြောတယ် မဟုတ်လားလို့ပြောတဲ့အခါ ဒါဆိုရင် ပြောစကားကိုရေးတာ ‘လဲ’လို့ မရေးဘဲ ဘာလို့ ‘လည်း’ လို့ ရေးတာလဲ၊ ‘လဲ’လို့ပဲရေးလို့ မရဘူးလားစသည်ဖြင့် ပြောလာကြပါတယ်။ “ရေးတော့ အမှန် ဖတ်တော့အသံ” ဆိုတဲ့အကြောင်းကို ပြောပြရှင်းပြပေမဲ့ ဒီအဖြေကို သူတို့ဘဝင်မကျသလို ကိုယ်တိုင်လဲ ဘဝင် မကျခဲ့ပါဘူး။

တခြားကွင်းဆင်းလေ့လာသူ တချို့ဆီကလဲ အဲဒီပြဿနာရှိကြောင်း ကြားသိရတဲ့အတွက် ဒီပြဿနာဟာလိပ်ခဲတည်းလည်း ဖြစ်နေခဲ့ပါတယ်။ ပြောစကား ‘လဲ’ကို‘လည်း’လို့ရေးတာဟာ ဖတ်တဲ့အခါ ဆရာဆရာမတွေမှာတောင် အခက်အခဲရှိရင် ကျောင်းသူကျောင်းသားကလေးတွေ ဖတ်ရတဲ့အခါ ပိုပြီးအခက်အခဲရှိမှာဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီကိစ္စနဲ့ပတ်သက်ပြီး မြန်မာစာဘာသာရပ် သင်ရိုးညွှန်းတမ်းကော်မတီအစည်းအဝေးတွေမှာ တင်ပြဆွေးနွေးခဲ့ကြပါတယ်။ မြန်မာစာဘာသာရပ်သင်ရိုးညွှန်းတမ်းကော်မတီဝင်တွေထဲမှာ မြန်မာစာအဖွဲ့ကို ဦးဆောင်ဦးရွက်ပြုနေကြတဲ့ ဆရာကြီးတွေပါဝင်တာမို့ ဒီကိစ္စကို အလေးအနက်တိုင်ပင်ဆွေးနွေးခဲ့ကြပါတယ်။ မြန်မာစာလုံးပေါင်းသတ်ပုံကျမ်းတွေ၊ မြန်မာသဒ္ဒါတွေဟာ ‘ရေးဟန်’အရေးအသားတွေအပေါ်မှာသာမဏ္ဍိုင်ထားတာကြောင့် လက်တွေ့လူမှုနယ်ပယ်မှာ အသုံးတွင်ကျယ်လာတဲ့ အပြောသဒ္ဒါတွေ၊ ‘ပြောဟန်’အရေးအသားတွေကိုလဲ ထည့်သွင်းစဉ်းစားဖို့လိုလာတာဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီအချိန်မှာထွက်ရှိပြီးဖြစ်တဲ့ မြန်မာစာအဖွဲ့ကပြုစုထုတ်ဝေထားတဲ့အဘိဓာန်တွေ၊ သဒ္ဒါကျမ်း၊ သတ်ပုံကျမ်းတွေမှာ မပါရှိသေးပေမဲ့ လက်တွေ့လူမှုနယ်ပယ်မှာလိုအပ်ချက်ရှိရင် ကျောင်းသုံးစာအုပ်တွေမှာ အရင်ထည့်သွင်းဖော်ပြပြီး နောက်ထပ်တည်းဖြတ်ထုတ်ဝေမဲ့ အဘိဓာန်၊ သဒ္ဒါ၊ သတ်ပုံကျမ်းတွေမှာ လိုအပ်သလို ဖြည့်စွက်ဖော်ပြပေးသွားမယ်လို့ မြန်မာစာအဖွဲ့ဝင်ဆရာကြီးတွေက သဘောတူခဲ့ကြပါတယ်။

မြန်မာစာဘာသာရပ်သင်ရိုးညွှန်းတမ်းကော်မတီအဖွဲ့ဝင်မြန်မာစာအဖွဲ့က ဆရာကြီးတွေရဲ့သဘောတူညီချက်အရ မြန်မာစာကျောင်းသုံးစာအုပ်တွေမှာ ‘လည်း’နဲ့ပတ်သက်ပြီး ‘ရေးဟန်’အရေးအသားမှာ ‘လည်း’လို့ မူလ အတိုင်းရေးပြီး ‘ပြောဟန်’ အရေးအသားမှာ ‘လဲ’ လို့ ရေးသားဖော်ပြသွားဖို့ ဆုံးဖြတ်ခဲ့ကြပါတယ်။ ဆက်လက်ရေးသားပြုစုမဲ့ ဒုတိယတန်းမြန်မာဖတ်စာကစလို့ အလယ်တန်း၊ အထက်တန်း မြန်မာစာကျောင်းသုံးစာအုပ်အားလုံးမှာ ‘ပြောဟန်’နဲ့ရေးတဲ့ အရေးအသားတွေမှာ ‘လဲ’ ကို တစ်သမတ်တည်း ရေးသားဖော်ပြဖို့ ဆုံးဖြတ်ခဲ့ကြပါတယ်။ ဒီပြောင်းလဲမှုဟာ ‘ပြောဟန်’အရေးအသားကို ပိုမိုပီပြင်စေမှာဖြစ်ပြီး ဖတ်ရှုရာမှာလဲ ပိုပြီးလွယ်ကူအဆင်ပြေမှာဖြစ်တဲ့အတွက် အများစုက ထောက်ခံခဲ့ကြပါတယ်။ ‘ပြောဟန်’နဲ့ ‘ရေးဟန်’မှာ ‘လဲ’နဲ့ ‘လည်း’ကိုကွဲပြားအောင် အသုံးပြုမဲ့ကိစ္စဟာ အသေးအဖွဲ့ ဖြစ်ကောင်းဖြစ်ပေမဲ့ မြန်မာစာအရေးအသားမှာ အရေးပါတဲ့ “အရွှေ့”တစ်ခု ဖြစ်ပါတယ်။

မြန်မာစာဘာသာရပ် သင်ရိုးညွှန်းတမ်းကော်မတီရဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက်အတိုင်း မြန်မာစာသင်ရိုးရေးဆွဲရေးအဖွဲ့ဟာ ဒုတိယတန်းမြန်မာဖတ်စာကစလို့ အတန်းစဉ်မှာ ‘ပြောဟန်’အရေးအသားတွေမှာ အတူတကွဖြစ်ကြောင်း ပြုအဓိပ္ပာယ်ပစ္စည်းစကား ‘လည်း’အစား ‘လဲ’ကိုပြောင်းလဲရေးသားခဲ့ကြပါတယ်။ ၂၀၁၈ - ၂၀၁၉ ပညာသင်နှစ်မှာစတင်ထုတ်ဝေပြဋ္ဌာန်းခဲ့တဲ့ “ဒုတိယတန်းမြန်မာဖတ်စာ”စာအုပ်မှာစကားဟန်တွေမှာ ‘လည်း’အစား ‘လဲ’ ကို စတင်မြင်တွေ့ရမှာဖြစ်ပါတယ်။ သာဓကအနေနဲ့ ဒုတိယတန်းမြန်မာဖတ်စာအခန်း ၁ အသတ်လက္ခဏာသိမှတ်စရာဗျည်းနဲ့တွဲကြမှာ (၁)၊ သင်ခန်းစာ (က) “နွေကျောင်းပိတ်ရက်သင်ခန်းစာ” ဆရာမရဲ့ပြောစကားမှာ - “ဆရာမက ပုံဆွဲပြမယ်၊ ပြီးရင် ကလေးတို့လဲ ဆွဲရမယ်နော်” (စာ ၂) ဆိုပြီး ‘လည်း’လို့ မရေးတော့ဘဲ ‘လဲ’ကို စတင်သုံးစွဲ ဖော်ပြထားပါတယ်။ အလားတူ

“အမြောက်ကြိုက်သူ (ပုံပြင်)” မြေခွေးပြောတဲ့စကားမှာ - “အဆွေရဲ့အသံ ဟာလဲ အလွန်သာယာမှာပဲ”(စာ ၃၆)။ “ပညာရှိဇီးကွက်(ပုံပြင်)” ပုံပြင် ပြောသူရဲ့စကားမှာ- “ဦးဇီးကွက်ကြီးကမျှတတဆက်ဆံပြီး အကြံကောင်း ဉာဏ်ကောင်းတွေကိုလဲ ပေးတတ်တဲ့အတွက် ဘာအန္တရာယ်မှမကျရောက် ဖူးဘူးတဲ့”(စာ ၅၃)။ “အားလုံးကလဲ ညီညီညွတ်ညွတ်နဲ့လိုက်နာဆောင်ရွက် ကြသတဲ့” (စာ ၅၄)။ “ပန်းချစ်သူ(ပုံပြင်)” အဘိုးပြောတဲ့စကားမှာ -“ ဒါ သဘာဝပါကွယ် လိပ်ပြာကလေးတွေမသောက်လဲ ပန်းကလေးတွေဟာ ကြာလာတော့ညှိုးနွမ်းပြီး ကြွေရတာပဲ” (စာ ၁၀၇)။ မောင်ဖိုးချစ်လေး ပြောတဲ့စကားမှာ- “သားလဲ ပန်းပွင့်ကလေးတွေနဲ့အတူ လိပ်ပြာကလေး တွေကိုလဲ ချစ်တတ်ပါပြီ”(စာ ၁၀၇)စသည်ဖြင့် ‘ပြောဟန်’အရေးအသား မှာ ‘လဲ’ကိုအသုံးပြုရေးသားဖော်ပြထားတာတွေ့ရမှာဖြစ်ပါတယ်။

ဒုတိယတန်း မြန်မာဖတ်စာကစလို့ စကားဟန်(ပြောဟန်) အရေး အသားနဲ့ စာဟန်(ရေးဟန်) အရေးအသားတွေမှာ ‘လဲ’ နဲ့ ‘လည်း’ ကို ကွဲကွဲပြားပြားအသုံးပြုဖို့ စတင်ခဲ့ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ စပ်ကူးမပ်ကူးကာလ ဖြစ်လို့ တချို့နေရာတွေမှာတော့ စကားဟန်ဖြစ်ပေမဲ့ ‘လည်း’နဲ့ ပါသွား တာတွေလဲ ရှိခဲ့ပါတယ်။ မာတိကာစာမျက်နှာမှာပါတဲ့ အခန်း ၈ “ပုံပြော ကြမယ် နားထောင်ကွယ် စာလုံးဆင့်လည်း သင်ကြမယ်” ခေါင်းစဉ်ကို ‘လဲ’နဲ့ ဖော်ပြရမှာဖြစ်ပေမဲ့ ‘လည်း’ နဲ့ ပါရှိသွားခဲ့ပါတယ်။ ဒီခေါင်းစဉ်မှာ ‘လည်း’နဲ့ပါရှိသွားတဲ့အတွက် ဖတ်စာအတွင်းမှာပါတဲ့ ‘လည်း’အစား‘လဲ’ လို့ရေးထားတဲ့ အခြားအရေးအသားတွေနဲ့ကွဲပြားနေပြီး ဖတ်စာတစ်အုပ် ထဲမှာပဲ မညီမညွတ်ဖြစ်သွားခဲ့ပါတယ်။ ဒီခေါင်းစဉ်ဟာ စာမျက်နှာ ၇၈ ကစလို့ စာမျက်နှာ ၈၅ အထိ စာမျက်နှာတိုင်းရဲ့အပေါ်ဆုံးမှာ နဖူးစီး အနေနဲ့ပါနေတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီခေါင်းစဉ်ကို ဒုတိယတန်းမြန်မာဖတ်စာ ထပ်မံပုံနှိပ်တဲ့အခါ ပြင်ဆင်ဖော်ပြရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

၂၀၁၉ - ၂၀၂၀ ပညာသင်နှစ်မှာထုတ်ဝေပြဋ္ဌာန်းတဲ့ “တတိယ တန်း မြန်မာဖတ်စာ”၊ ၂၀၂၀ -၂၀၂၁ ပညာသင်နှစ်မှာ ထုတ်ဝေပြဋ္ဌာန်းတဲ့ “စတုတ္ထတန်း မြန်မာဖတ်စာ”၊ ၂၀၂၀ -၂၀၂၂ ပညာသင်နှစ်မှာထုတ်ဝေ ပြဋ္ဌာန်းတဲ့ “ပဉ္စမတန်း မြန်မာဖတ်စာ” တွေအားလုံးမှာတော့ စကားဟန် (ပြောဟန်)အရေးအသားအားလုံးမှာ ‘လဲ’အရေးအသားနဲ့ စာဟန်(ရေးဟန်) အရေးအသားအားလုံးမှာ ‘လည်း’အရေးအသားနဲ့ တစ်သမတ်တည်း ဖော်ပြ ထားပါတယ်။ သာဓကတွေကိုတော့ ကျောင်းသုံးမြန်မာဖတ်စာ စာအုပ် တွေမှာ လေ့လာနိုင်ပါတယ်။

ပဉ္စမတန်းဟာ မူလတန်းရဲ့နောက်ဆုံးအတန်းဖြစ်တာနဲ့အညီ မြန်မာစာအရေးအသားရဲ့ဟန်နှစ်မျိုးကို ကျောင်းသားကလေးတွေ ကောင်း ကောင်း နားလည်သဘောပေါက်စေဖို့အတွက်ဟန်နှစ်မျိုးစလုံးပါတဲ့သင်ခန်း စာတွေကိုလဲ အတော်များများဖော်ပြထားပါတယ်။ ‘ပြောဟန်’နဲ့ ‘ရေးဟန်’ နှစ်မျိုးစလုံးပါသင်ခန်းစာတွေကတော့ သင်ခန်းစာ ၂ “ဆက်စပ် စကားလုံး တွေပြောကြမယ်”၊ သင်ခန်းစာ ၉ “သတင်းစာဖတ်ကြမယ်”၊ သင်ခန်းစာ ၁၁ “စကားထာ”၊ သင်ခန်းစာ ၁၄ “အဘိဓာန်”၊ သင်ခန်းစာ ၁၆ “ကိုးကားပြီး ပြောကြရအောင်”၊ သင်ခန်းစာ ၂၀ “စကားဆက်”၊ သင်ခန်းစာ ၂၂ “အညွှန်း စာဖတ်ကြရအောင်”၊ သင်ခန်းစာ ၂၃ “ဖြစ်ရပ်မှန်နှင့် ထင်မြင်ချက်”၊ သင်ခန်းစာ ၃၀ “ဆိုရိုးစကား”၊ သင်ခန်းစာ ၃၁ “အေးထွန်းနှင့် ပဲရှည်သီး ပင်များ(ဝတ္ထု)” စသည်တို့ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီသင်ခန်းစာတွေမှာ ‘လည်း- လဲ’ အရေးအသားနဲ့ပတ်သက်ပြီး စာဟန်ဆိုရင် ‘လည်း’၊ စကားဟန်ဆိုရင် ‘လဲ’ ဆိုပြီး နှစ်မျိုးခွဲခြားအသုံးပြုထားတာကို တွေ့ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

ဝတ္ထုအရေးအသားဟာစာတစ်တည်းမှာပဲ ‘ရေးဟန်’ရော၊ ‘ပြော ဟန်’ရော နှစ်မျိုးရေးသားလေ့ရှိတဲ့စာမျိုးဖြစ်ပါတယ်။ များသောအားဖြင့် ဝတ္ထုရဲ့ပင်မစာသားကို ‘ရေးဟန်’နဲ့ ရေးလေ့ရှိပြီး ဝတ္ထုဇာတ်ကောင်တွေရဲ့

ပြောစကားတွေကို မျက်တောင်အဖွင့်အပိတ်ထဲမှာ ‘ပြောဟန်’နဲ့ရေးလေ့ရှိပါတယ်။ ခြွင်းချက်တော့ရှိပါတယ်။ ရှေးခေတ်ဝတ္ထုမျိုးဖြစ်ရင်တော့ ဇာတ်ဆောင်တွေရဲ့ပြောစကားဟာ ‘ရေးဟန်’ ဖြစ်နေတတ်တာမို့ ပြောစကားတွေကိုလဲ ‘ရေးဟန်’နဲ့ပဲရေးလေ့ရှိပါတယ်။ ခေတ်ပေါ်ဝတ္ထုတွေမှာတော့ ဇာတ်ဆောင်တွေရဲ့ပြောစကားဟာ ‘ပြောဟန်’ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါကြောင့် ခေတ်ပေါ်ဝတ္ထုတွေမှာဝတ္ထုပင်မစာကိုယ်မှာ ‘ရေးဟန်’၊ ဇာတ်ဆောင်တွေရဲ့ ပြောစကားတွေမှာ ‘ပြောဟန်’ဆိုပြီး ဟန်နှစ်မျိုးကိုတွေ့ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ပဉ္စမတန်း မြန်မာဖတ်စာမှာ စာရေးဆရာ ရေနံ့သာမောင်ကျော်ညွန့်ရဲ့ “အေးထွန်းနှင့်ပဲရှည်သီးပင်များ(ဝတ္ထု)” ဝတ္ထုပါရှိပါတယ်။ အဲဒီဝတ္ထုဟာ စာဟန်နဲ့ရေးထားပြီး အပြောစကားတွေလဲပါရှိပါတယ်။ စာဟန်မှာ ‘လည်း’ ကိုအသုံးပြုပြီး စကားဟန်မှာတော့ ‘လဲ’ ကို အသုံးပြုထားပါတယ်။

မူလတန်းကလေးတွေ မြန်မာစကား မြန်မာစာသင်တဲ့အခါ ဝန်ထုပ် ဝန်ပိုးမဖြစ်စေဘဲ ပျော်ပျော်ရွှင်ရွှင်သင်ကြားရင်း တတ်မြောက်လာစေဖို့ ဦးတည်ခဲ့တာဖြစ်ပါတယ်။ ကလေးတွေကိုမြန်မာစာသင်တဲ့အခါမှာ ဘာသာစကားနဲ့ချဉ်းကပ်ပြီး အတန်းထဲမှာပျော်ပျော်ရွှင်ရွှင်ပြောဆိုလေ့ကျင့်သင်ကြားနိုင်ဖို့ မြန်မာဖတ်စာတွေမှာ ‘ပြောဟန်’ အရေးအသားတွေကို အလေးပေးဖော်ပြထားတာဖြစ်ပါတယ်။ မြန်မာစကားပြောဆိုမှုနဲ့ ‘ပြောဟန်’အရေးအသားတွေကို အတန်အသင့်ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်လာတဲ့အချိန်မှာ ‘ရေးဟန်’အရေးအသားကို ပူးတွဲသင်ကြားရမဲ့ သင်ခန်းစာများလဲပါရှိပါတယ်။ ပဉ္စမတန်းအထိမူလတန်းဖတ်စာအားလုံး ပြဋ္ဌာန်းပြီးတဲ့အချိန်မှာ ‘လည်း-လဲ’အရေးအသားနဲ့ပတ်သက်ပြီး ‘ရေးဟန်’နဲ့ရေးရင် ‘လည်း’လို့ရေးမယ်၊ ‘ပြောဟန်’နဲ့ရေးရင် ‘လဲ’လို့ရေးမယ်၊ ‘ရေးဟန်’နဲ့ ရေးထားတဲ့ ပင်မစာသားထဲမှာ မျက်တောင်အဖွင့်အပိတ်နဲ့ပြုပြီး ‘ပြောဟန်’နဲ့ရေးထားတဲ့ ပြောစကားတွေပါရင် ‘လဲ’နဲ့ရေးမယ်၊ ပြောစကားတွေဟာ စာဟန်

ရှေးပြောစကားတွေဖြစ်နေရင်တော့ ရှေးပြောဟန်အတိုင်း ‘လည်း’နဲ့သုံးမယ်ဆိုတဲ့ ‘လည်း - လဲ’ အသုံးနဲ့ပတ်သက်ပြီး ကွဲပြားရှင်းလင်းအောင် ဖော်ပြထားတာ ဖြစ်ပါတယ်။

မြန်မာစာသင်ရိုးအဖွဲ့က မြန်မာဖတ်စာ စာအုပ်တွေထွက်ရှိနေချိန်မှာ မြန်မာစာအဖွဲ့ကမြန်မာစာလုံးပေါင်းသတ်ပုံကျမ်းကို ၂၀၁၉ ခုနှစ် တည်းဖြတ်မှုအဖြစ် အသစ်ထုတ်ဝေလိုက်ပါတယ်။ အဲဒီစာလုံးပေါင်းသတ်ပုံကျမ်းမှာ စာလုံးပေါင်း ၂၀၀ ကျော် ဖြည့်စွက်ပြဋ္ဌာန်းခဲ့တယ်လို့ သိရပါတယ်။ အဲဒီ သတ်ပုံကျမ်းတည်းဖြတ်မှု ထွက်ရှိပြီးတဲ့နောက် ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ် စက်တင်ဘာလ ၂၀ရက်နေ့မှာ ဘီဘီစီ အလင်္ကာပုလဲပန်းဆောင်းပါးကဏ္ဍ ဆောင်းပါးရှင် ကိုသိမ်းမြတ်က “ဖြည့်စွက်ပြင်ဆင်လိုက်တဲ့ သတ်ပုံသတ်ညွှန်းများ” ဆောင်းပါးကို ရေးသားဖော်ပြခဲ့ပါတယ်။ ‘လည်း-လဲ’ နဲ့ ပတ်သက်ပြီး ဆောင်းပါးပါရေးသားချက်အချို့ကို ထုတ်နုတ်တင်ပြရမယ်ဆိုရင် “အခုတော့ မြန်မာစာအဖွဲ့က ပညာရှင်ကြီးများက ‘လည်း’ ကို မပစ်ပယ်သလို ‘လဲ’ ကိုပါလက်ခံလိုက်ပါပြီ” ၊ “ ‘လည်း’ ကိုသုံးလို့လဲရတယ်၊ ‘လဲ’ ကိုသုံးလို့လဲ ရတယ်လို့ အခုအသစ်ပြဋ္ဌာန်းသတ်မှတ်လိုက်ပါပြီ” လို့ ရေးသားထားပါတယ်။

အဲဒီဆောင်းပါးမှာ ‘လည်း-လဲ’ အသုံးနဲ့ပတ်သက်ပြီး “သတ်ပုံကျမ်းဖြစ်တဲ့အတွက် ဘယ်နေရာမှာ‘လည်း’ကိုသုံးပါ၊ ဘယ်နေရာမှာ‘လဲ’ ကို သုံးပါလို့တော့ အကျယ်ရှင်းပြမထားပါဘူး။ သတ်ပုံကျမ်းပြုစုသူ ပြင်ဆင်ဖြည့်စွက်တည်းဖြတ်သူ မြန်မာစာပညာရှင်ကြီးတွေထဲက တစ်ယောက်ဖြစ်တဲ့ ဆရာကြီးဦးထွန်းတင့်ကို ဘယ်နေရာမှာ‘လည်း’ကိုသုံးပြီး ဘယ်နေရာမှာ ‘လဲ’ကို သုံးရမလဲလို့ မေးကြည့်ပါတယ်။ အရေးစကားပြေအဖြစ် ‘၏၊ သည်၊ မည်’တို့နဲ့ရေးတဲ့စာတွေထဲမှာ‘လည်း’ကိုသုံးပြီး အပြောစကားပြေအဖြစ် ‘မယ်၊ တယ်၊ ရဲ့’ တို့နဲ့ရေးတဲ့စာတွေမှာ ‘လဲ’ကိုသုံးရမယ်လို့ ဆရာ

ကြီး ဦးထွန်းတင့်ကဆိုပါတယ်။ ဒီတော့ အခုရေးနေတဲ့အပြောစကားပြေမှာ အရင်က‘လည်း’ သုံးနေတဲ့အစား ‘လဲ’ ကို သုံးရတော့မှာဖြစ်တော့ ပြင်တယ်လို့မဆိုပေမဲ့ ပြင်လိုက်သလိုလဲ အဓိပ္ပာယ် သက်ရောက်သွားပါတယ်” လို့ ဆောင်းပါးရှင် ကိုသိမ်းမြတ်က ရေးသား ဖော်ပြထားပါတယ်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်နိုဝင်ဘာလမှာ ပဉ္စမအကြိမ်ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေတဲ့တတိယအကြိမ် ပြင်ဆင်ဖြည့်စွက်ထားတဲ့ “မြန်မာအဘိဓာန်” စာအုပ်မှာ ‘လည်း’ ကို “စည်း - အတူတကွဖြစ်ကြောင်း၊ ပါဝင်ကြောင်းပြသော စကားလုံး” (စာ ၃၃၂)၊ ‘လဲ’ကို “စည်း-[အပြော] ၁၊ အမေးသဘောသက်ရောက်သော ဝါကျအဆုံးသတ်စကားလုံး။ ၂၊ အတူတကွဖြစ်ကြောင်း၊ ပါဝင်ကြောင်း ပြသော စကားလုံး” (စာ ၃၂၁) လို့ ဖော်ပြထားပါတယ်။ ‘လဲ’ ကို မြန်မာအဘိဓာန်မှာ[အပြော]လို့ဖော်ပြထားတဲ့အတွက်အပြောစကားကို ရေးတဲ့အရေးအသားတွေမှာ “လဲ” ကို အသုံးပြုတဲ့သဘော ဖြစ်ပါတယ်။

အပြောစကားအရေးအသားတွေမှာ ‘လည်း’အစား ‘လဲ’သုံးတာ နဲ့ပတ်သက်ပြီး ‘လဲ’ ဆိုတာ ကြိယာစကားလုံးအနေနဲ့ “လဲကျတယ်”ဆိုတဲ့ အဓိပ္ပာယ်ရှိတာရယ်၊ အမေးစကား ‘လဲ’ နဲ့မှားယွင်းနိုင်တာရယ်ကြောင့် ဘဝင် မကျသူတွေလဲ အများအပြားရှိနေတာဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ၁၉၇၈ ခုနှစ်မှာ မြန်မာစာလုံးပေါင်းသတ်ပုံကျမ်းနဲ့ ‘လည်း’ ကို တစ်မျိုးတည်းပဲ အသုံးပြုရမယ်လို့ မသတ်မှတ်ခင်အချိန်အထိ ပြဇာတ်အပြောစကားတွေ၊ ဝတ္ထုအပြောစကားတွေမှာ ‘လဲ’ကို တွင်တွင်ကျယ်ကျယ် အသုံးပြုခဲ့ကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ကုန်းဘောင်ခေတ်မှာစလေဦးပုညပြုစုခဲ့တဲ့ “ရေသည်ပြဇာတ်” ကို ၁၉၄၆ ခုနှစ်က သုဓမ္မဝတီပုံနှိပ်တိုက်ကထုတ်ဝေခဲ့တဲ့မူမှာတောင် ပြောစကားတွေဟာ ရှေးစကားဖြစ်ပေမဲ့ “လဲ” ကို အသုံးပြုထားတာဖြစ်ပါတယ်။ အခုအချိန်မှာ အရင်က အပြောစကားအရေးအသားမှာအသုံးတွင်ခဲ့တဲ့ ‘လဲ’ ကို ပြန်ခွင့်ပြုလိုက်တဲ့အခါ မကျေနပ်သံအချို့ထွက်ပေါ်လာခဲ့ပြန်ပါတယ်။

အကြိုက်ချင်းမတူနိုင်ကြတဲ့လောကကြီးမှာ ‘လည်း - လဲ’ အရွေ့နဲ့ပတ်သက် ပြီးတော့လဲ ဝေဖန်ပြစ်တင်ပြောဆိုနေတာတွေလဲ ရှိနေတာပါပဲ။

‘လည်း - လဲ’ ကို စနစ်တကျအသုံးပြုနိုင်ဖို့အတွက် မြန်မာစာ သင်ကြားရေးမှာတော့ ‘ရေးဟန်’အရေးအသားတွေမှာ ‘လည်း’ သုံးပြီး စကားဟန်(စာဟန်)အရေးအသားမှာ ‘လဲ’ကိုသုံးဖို့ မူလတန်းဆင့်ကစပြီး လေ့ကျင့်သင်ကြားနေပြီဖြစ်ပါတယ်။ သင်ရိုးညွှန်းတမ်းဆိုတာ သူငယ်တန်း ကစလို့အထက်တန်းပြီးတဲ့အထိ တစ်သမတ်တည်းသွားရမှာဖြစ်လို့‘လည်း- လဲ’အသုံးနဲ့ပတ်သက်ပြီး အလယ်တန်း၊အထက်တန်းတွေမှာလဲ အထက်မှာ ဖော်ပြခဲ့တဲ့မူအတိုင်း တစ်သမတ်တည်း ဆက်လက်ဖော်ပြရမှာဖြစ်ပါတယ်။ ထွက်ရှိပြီးဖြစ်တဲ့ အလယ်တန်း၊ အထက်တန်းမြန်မာစာ ကျောင်းသုံးတွေ မှာ အများအားဖြင့် အထက်ကဖော်ပြခဲ့တဲ့မူအတိုင်း စာဟန်မှာ ‘လည်း’ကို သုံးပြီး ပြောဟန်မှာ ‘လဲ’ကို အသုံးပြုတာကို တွေ့ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ပထမတန်းမြန်မာဖတ်စာမှာ ‘လည်း’တစ်မျိုးတည်းကိုပဲ သုံးရမဲ့မူရှိနေသေး တာ၊ အလယ်တန်း၊ အထက်တန်းမြန်မာစာ ကျောင်းသုံးစာအုပ်တချို့ရဲ့ စာသားတချို့မှာပမာဒလေခပြီး ‘ပြောဟန်’အရေးအသားဖြစ်ပေမဲ့ “လည်း” လို့ပဲပါရှိနေသေးတာတွေကိုတော့ ကျောင်းသုံးစာအုပ်တွေကို ပြန်လည် တည်းဖြတ်တဲ့အခါ သတိပြုပြီးပြင်ဆင်ဖော်ပြရမှာဖြစ်ပါတယ်။

လက်ရှိအချိန်မှာတော့ မြန်မာစာအရေးအသားတွေမှာ ‘ပြောဟန်’ နဲ့ ‘ရေးဟန်’အရေးအသားနှစ်ခုမှာ ‘လဲ’ နဲ့ ‘လည်း’ အသုံးအနှုန်း နှစ်ခုကို ခွဲခြား အသုံးပြုခွင့်ပေးလိုက်တာကြောင့် မြန်မာစာရေးသားရာမှာ ပိုမို အဆင်ပြေ လာတာတွေ့ရပါကြောင်း တင်ပြလိုက်ရပါတယ်။

၃။ “မ...ဘူး” နဲ့ “မ...ဖူး” အကြောင်းလေး

မနှစ်က ဒီလိုအချိန်မှာ ‘မ’ တွေတိုင်း ‘ဘူး’ ရမယ်လို့ ထင်နေသူတွေကြောင့် “ ‘မ’ ပါရင် ‘ဘူး’ရမယ်တဲ့လား...”ဆိုတဲ့ခေါင်းစဉ်နဲ့ ဆောင်းပါးတစ်ပုဒ်ရေးဖြစ်ခဲ့ပါတယ်။ အခုတစ်နှစ်ပြည့်တဲ့အခါ ‘မ’တွေတိုင်း ‘ဖူး’ချင်တဲ့ သူတွေကို တွေ့လာရပြန်ပါတယ်။ မြန်မာစာမှာ စကားလုံးကလေးတွေဟာ သူ့အဓိပ္ပာယ်နဲ့သူရှိနေတာကြောင့် သုံးချင်သလိုသုံးမယ်ဆိုရင် အဓိပ္ပာယ်လွဲမှားသွားပါတယ်။ အမှားကိုအမှန်ထင်ပြီး အတုခိုးမှားလာကြမှာလဲ စိုးရိမ်မိပါတယ်။ အကျိုးသင့် အကြောင်းသင့် ရှင်းပြမဲ့သူမရှိရင် လူငယ်လေးတွေ မကြာခင်မှာပြောပြောသမျှ “မ...ဖူး”လုပ်လာကြတော့မှာ မြင်ယောင်နေမိပါတယ်။ ဒါကြောင့် မနှစ်ကဆောင်းပါးကို အခြေခံပြီး ထပ်မံတင်ပြပါမယ်။

မြန်မာစာမှာ “မ ... ဘူး” နဲ့ “မ...ဖူး” က မတူပါဘူး။ အရိုးရှင်းဆုံးပြောရရင် “မ...ဘူး”က အင်္ဂလိပ်စကား “don't” နဲ့တူပြီး “မ...ဖူး”က “never”နဲ့ တူပါတယ်။ ဒီနေရာမှာ အသံထွက်ကိစ္စကို ထည့်မပြောပါဘူး။ အသံထွက်ဆိုတာ အချိန်ကာလအလိုက်၊ နေရာဒေသအလိုက်၊ လူမှုအလွှာအလိုက် အမျိုးမျိုးကွဲပြားနေတာဖြစ်ပါတယ်။ ကျွန်တော်ဒီလို အသံထွက်လို့ ဒီအတိုင်းပဲရေးမယ် လုပ်လို့ မရပါဘူး။ အင်္ဂလိပ်စာမှာ “don't” နဲ့ “never” အရေးမတူရင် အဓိပ္ပာယ်မတူသလို မြန်မာစာမှာ “မ...ဘူး”နဲ့ “မ...ဖူး” မတူရင် အဓိပ္ပာယ်မတူပါဘူး။

“မ...ဘူး” နဲ့ “မ...ဖူး” မတူတဲ့အကြောင်းလေး မနှစ်ကရေးခဲ့တဲ့ စာကို ပြန်လည် ဖော်ပြလိုက်ပါတယ်။

တစ်နေ့က မြန်မာစာဆရာမတစ်ယောက်က ကျွန်မစာမေးချင်လို့ပါ ဆိုပြီး လိုင်းပေါ်ကနေစကားစလာပါတယ်။ တကယ်တော့ ကျွန်တော်ဟာ စိတ်ကူးပေါက်တဲ့အခါ စာအကြောင်း ရေးချင်ရေးလိုက်ပေမဲ့ စာနဲ့ပတ်သက်ပြီး အချေအတင်ဆွေးနွေးချင်စိတ် ကုန်ခန်းခဲ့တာကြာပါပြီ။ အဲဒီဆရာမဟာ ကျွန်တော် အငြိမ်းစားမယူခင်က မြန်မာစာလုပ်ငန်းတစ်ခုမှာ အတူလုပ်ကိုင်ခဲ့ဖူးသူဖြစ်ပါတယ်။ အခု သူက တာဝန်ထမ်းဆောင်နေသူမဟုတ်တော့ပေမဲ့ စာမေးစရာရှိတယ်လို့ဆိုလာတဲ့အတွက် မကောင်းတတ်လို့ မေးချင်မေးလေလို့ စကား ပြန်လိုက်ပါတယ်။

အဲဒီတော့ သူက -

"မလုပ်ဖူးဘူး"

"မလုပ်ဘူးဘူး"

ဘယ်ဟာမှန်သလဲ ဆရာ တဲ့။

ဆရာမ လာနောက်နေတာလား လို့ ကျွန်တော် ပြန်ပြောလိုက်ပါတယ်။

ကျွန်မ တကယ်မရှင်းလို့ မေးတာပါ ဆိုတော့

"မလုပ်ဖူးဘူး" က မှန်တာပေါ့ ရှင်းနေတာကြီးကိုလို့ဖြေလိုက်ပါတယ်။

ကျွန်မ အဲဒီကိစ္စကို စိတ်ထဲမှာ ခုထိမကျေမလည် ဖြစ်နေလို့ပါလို့ သူက ပြောပါတယ်။

တစ်ခါတုန်းက သူ မြန်မာစာ စာတစ်ပုဒ်ကိုရေးပြီး သက်ဆိုင်တဲ့တာဝန်ရှိသူတွေ တင်ပြပါတယ် တဲ့။ အဲဒီစာမှာ "မလုပ်ဖူးပေ" ဆိုတာမျိုးရေးထားတာပါတော့ တာဝန်ရှိသူပုဂ္ဂိုလ်တွေက ဆရာမက မြန်မာစာဆရာမဖြစ်ပြီး ဒီလောက်တောင် မသိဘူးလား၊ "မ" ပါရင် "ဘူး" ရမယ်လေဆိုပြီး သူ့ကိုပြက်ရယ်ပြုကြတယ်တဲ့။ အဲဒီပုဂ္ဂိုလ်ထဲမှာ မြန်မာစာက

ဆရာကြီးတွေပါလားလို့ မေးကြည့်တော့ မပါဘူးလို့ သူကပြောပါတယ်။ ဒီလိုအဖြစ်မျိုးကို အရင်တုန်းကလဲ ဌာနက ဆရာဆရာမတချို့ ပြောပြလို့ ကြားခဲ့ဖူးပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ပြီးပြီးပျောက်ပျောက်ဖြစ်သွားခဲ့ပါတယ်။

မြန်မာအပြောစကားမှာ အငြင်းဝါကျ ပြောဆိုဖို့အတွက် "မ.....ဘူး" ဆိုတဲ့ပစ္စည်းစကား(particle) အတွဲအဖက်ရှိပါတယ်။ "မ.....ဘူး" ပစ္စည်းစကားအတွဲအဖက်ရဲ့အလယ်မှာ ကြိယာပုဒ် (လုံးချင်းကြိယာ ဒါမှ မဟုတ် လုံးတွဲ ဒါမှမဟုတ် ကြိယာနဲ့ကြိယာပစ္စည်းတွေ) ဝင်ရောက်နိုင်ပါတယ်။

- "မ သွား ဘူး"
- "မ လာ ဘူး"
- "မ သွားလာ ဘူး"
- "မ သွားခဲ့ ဘူး"
- "မ လာခဲ့ ဘူး"
- "မ သွားလာခဲ့ ဘူး"
- "မ သွားသေး ဘူး"
- "မ လာသေး ဘူး"
- "မ သွားလာသေး ဘူး"
- "မ သွားဖူး ဘူး"
- "မ လာဖူး ဘူး"
- "မ သွားလာဖူး ဘူး"

ဒီလို ဝါကျတွေမှာ "မ.....ဘူး" အတွဲအဖက်ကြားမှာ ကြိယာပုဒ် ဝင်ရောက်ရတာ ဖြစ်လို့ 'မ' ပါရင် 'ဘူး' ရမယ် ဆိုတာ ဟုတ်ပါတယ်။

ဒါပေမဲ့ "မ" ပါတိုင်း "ဘူး" ရမယ်ဆိုတာကတော့ မဟုတ်ပါဘူး။

"မ" တစ်လုံးတည်းနဲ့လဲ အငြင်းဝါကျ (မဟုတ်ဝါကျ) လုပ်လို့ ရတာပါပဲ။

"မ သွား"

"မ လာ"

"မ သွားလာ"

"မ သွားခဲ့"

"မ လာခဲ့"

"မ သွားလာခဲ့"

"မ သွားသေး"

"မ လာသေး"

"မ သွားလာသေး"

"မ သွားဖူး"

"မ လာဖူး"

"မ သွားလာဖူး"

အပေါ်မှာပြတဲ့ သာဓကတွေထဲမှာ တခြားကြိယာပုဒ်တွေမှာ ပြဿနာမရှိပေမဲ့ 'ဖူး'ကြိယာပစ္စည်း (verb particle)ပါတဲ့ ကြိယာပုဒ် ဟာ "မ.....ဘူး" အငြင်းပစ္စည်းကို ပုံသေမှတ်ထားသူတွေအတွက်တော့ အတွေးမှားစရာ ဖြစ်ပါတယ်။

"မသွားဘူး"နဲ့ "မသွားဖူး" ဟာ မဟုတ်ဝါကျချင်းတူပေမဲ့အဓိပ္ပာယ် မတူပါဘူး။ သဒ္ဒါတာဝန် (grammatical function) ချင်းလဲ မတူပါ။ ရှေ့မှာပြောခဲ့သလို "မ....ဘူး"က "do not" အဓိပ္ပာယ်ဖြစ်ပြီး "မ....ဖူး" က "never" အဓိပ္ပာယ် ဖြစ်ပါတယ်။

'ဘူး' ကို မြန်မာအဘိဓာန်မှာ "စည်း- ငြင်းပယ်သောအနက်ဖြင့် ကြိယာကိုထောက်ကူသော စကားလုံး"လို့ဖွင့်ဆိုပြီး 'ဖူး'ကိုတော့ " စည်း - ကြုံတွေ့သိမြင်ဖြစ်ပျက်ခဲ့ပြီးကြောင်း ထင်ရှားစေသည့် စကားလုံး" လို့ ဖွင့်ဆိုထားပါတယ်။ ဒါ့ကြောင့်အတွေ့အကြုံတစ်ရပ်ကိုညွှန်းတဲ့ 'ဖူး' ဟာ

"မ.....ဘူး" ဆိုတဲ့ အငြင်းစကားအတွဲအဖက်မှာပါတဲ့ ငြင်းပယ်စကား 'ဘူး' နဲ့ ကွဲပြားတယ်ဆိုတာ ထင်ရှားပါတယ်။

သဒ္ဒါတာဝန်အရ "မ.....ဘူး" အတွဲအဖက်ဟာ အငြင်းစကား ပုံသေ ဖြစ်ပါတယ်။ သူ့နောက်မှာ ဘာကြိယာပစ္စည်းစကားတွေ၊ ဝါကျ အဆုံးသတ်ပစ္စည်း (sentence final particle) တွေမှ ထပ်ထည့်လို့ မရတော့ပါဘူး။ "ဘူး" က ဝါကျအဆုံးသတ်ပစ္စည်း ဖြစ်နေပါပြီ။

"မသွားဘူး ပါ"

"မသွားဘူး သေးပါ"

"မသွားဘူး ခွဲသေးပါ" လုပ်လို့မရပါဘူး။

"မသွားဘူး" မှာ ကိစ္စပြတ်သွားပါပြီ။

ခြွင်းချက်အနေနဲ့တော့ ခံစားချက်ဖော်ပြတဲ့၊ လေးနက်မှုကို ဖော်ပြတဲ့ပစ္စည်းစကားတွေကို ထပ်ဖြည့်ပြောမယ်ဆိုရင်တော့ဖြည့်ပြော လို့ ရပါတယ်။ "မသွားဘူး ဟေ့"၊ "မသွားဘူး ဟာ"၊ "မသွားဘူး ဟယ်"၊ "မသွားဘူးကွာ"၊ "မသွားဘူး ကွယ်"၊ "မသွားဘူး ကွ"၊ "မသွားဘူးနော်" စသည်ဖြင့် ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါကတော့ သဘောတရားတစ်ခုပါ။

"မ.....ဖူး" (never) ကတော့ ကြိယာပစ္စည်းစကားတွေ၊ ဝါကျ အဆုံးသတ်ပစ္စည်းတွေမှ ထပ်ထည့်လို့ ရပါတယ်။

"မသွားဖူး ပါ"

"မသွားဖူး ဘူး"

"မသွားဖူး သေးဘူး"

"မသွားဖူး ခွဲသေး"

"မသွားဖူး သေးပါ"

"မ....ဖူး" ကို ခံစားချက်ဖော်ပြတဲ့၊ လေးနက်မှုကိုဖော်ပြတဲ့ပစ္စည်း စကားတွေကို ထပ်ဖြည့် ပြောချင်ရင်တော့ ဝါကျအဆုံးသတ်ပစ္စည်းပါမှ

ဝါကျအဆုံးသတ်ပစ္စည်းရဲ့နောက်မှာ ဖြည့်ပြောရမှာပါ။ "မသွားဖူးဘူး ဟေ့"၊ "မသွားဖူးဘူး ဟာ"၊ "မသွားဖူးဘူး ဟယ်"၊ "မသွားဖူးဘူး ကွာ"၊ "မသွားဖူးဘူးကွယ်"၊ "မသွားဖူးဘူး ကွ"၊ "မသွားဖူးဘူး နော်" စသည်ဖြင့် ဖြစ်ပါတယ်။

“မ...ဖူး”နဲ့ “မ....ဘူး”ကိုရောထွေးစေတဲ့အကြောင်းတစ်ခုကတော့ အပြောစကားမှာ "ဖူး"က "ဖ"သံဟာ "ဘူး"- "ဘ"သံကိုပြောင်းတတ်တဲ့ အတွက်ပါပဲ။ "မသွားဖူးပါ" ဆိုတာကိုပြောတဲ့အခါကျတော့ "မသွားဘူးပါ" လို့အသံထွက်တတ်လို့ပါပဲ။ ဒါကလဲ "မ...ဖူး"မှာပါတဲ့ "ဖူး" က "ဖ" သံညှင်းဗျည်းသံဟာအသံပြောင်းလဲမှုသဘောအရ သံပြင်းဗျည်း"ဘ"သံကို ပြောင်းသွားတာသာဖြစ်ပါတယ်။ "မ....ဘူး" က "ဘူး"နဲ့မဆိုင်ပါဘူး။

"ဖူး" ဟာ ရပ်သံသရနောက်မှာမှာရှိနေရင် အသံမပြောင်းပါဘူး။ "နိုင်ငံခြားကို ကျွန်တော် မရောက်ဖူးလို့ ရောက်ဖူးချင်မိတယ်" အောက်သရ နောက်က ဖူး ဟာ အသံမပြောင်းပါဘူး။ ဒီဝါကျကို "မ" ပါလို့ "ဘူး" ပြီး "နိုင်ငံခြားကိုကျွန်တော်မရောက်ဘူးလို့ ရောက်ဖူးချင်မိတယ်" ဆိုရင် အဓိပ္ပာယ် မမှန်တော့ပါဘူး။

အောက်ပါ စာပိုဒ်ကလေးကို ဖတ်ကြည့်ပါ။

ကျွန်တော့်အမေက မွန်ပြည်နယ်ကမုဒုံသူဆိုတော့ သင်္ကြန်ထမင်းကို ငယ်ငယ်ကတည်းက စားဖူးတယ်။ ကြိုက်လဲကြိုက်တယ်။ အိမ်ထောင်ကျတော့လဲ မော်လမြိုင် သူဆိုတော့ သင်္ကြန်ထမင်းကို မကြာမကြာလုပ်စားတယ်။ သင်္ကြန်ထမင်းရဲ့အတွဲအဖက်က သရက်သီးနဲ့လုပ်ထားတဲ့ ငါးခြောက်ထောင်းကြော်ဆိုတာကြားဖူးကြမယ်ထင်တယ်။ တစ်ခါက အိမ်မှာ သင်္ကြန်ထမင်းလုပ်စားတော့ ကျွန်တော် တို့ဆရာက သူတို့သင်္ကြန်ထမင်းလဲ မစားဖူး၊ ငါးခြောက် ထောင်းကြော်လဲ မစားဖူးဘူးဆိုလို့ သွားပို့ပေးတယ်။

သင်္ကြန်ထမင်းက ဖယောင်းနဲ့သင်းထားတဲ့ရေနဲ့စားရတော့
 မစားဖူးတဲ့သူတွေက မကြိုက်ဘူး။ ကျွန်တော်တို့ သင်္ကြန်
 ထမင်းသွားပို့တဲ့အခါ ဆရာတို့က မစားဖူးလို့ စားကြည့်
 ပေမဲ့ လုံးဝမကြိုက်ကြဘူး။ တစ်ခါမှာ အိမ်မှာ သင်္ကြန်
 ထမင်းလုပ်စားတော့ ခြံထဲမှာအတူနေတဲ့ မျက်ရှုတို့မိသားစု
 က မစားဖူးဘူးဆိုလို့ ပို့လိုက်တယ်။ သူတို့ မစားဖူးလို့
 စားကြည့်ကြတော့ မျက်ရှုဖေဖေက အရမ်းကြိုက်သွား
 တယ်။ မျက်ရှုကလဲ ကြိုက်တယ်။ နောက်အိမ်မှာ လုပ်စား
 လို့ သူတို့အိမ်ကိုပို့တဲ့အခါ မျက်ရှုဖေဖေက တစ်ယောက်
 တည်း စားလို့ မျက်ရှုက သိပ်မကြည်ဘူး။ အခုတော့
 ခြံထဲက ပြောင်းလာကြပြီးတဲ့နောက် သင်္ကြန်ထမင်းလဲ
 သိပ်မလုပ်စားဖြစ်တော့ပါဘူး။

ဒီစာပိုဒ်ကလေးကတော့ "မ...ဘူး"နဲ့ "မ...ဖူး"ကို ဘယ်လိုခွဲခြား
 အသုံးပြုတယ်ဆိုတဲ့ သာဓက ဖြစ်ပါတယ်။

မြန်မာစာကို မြန်မာတွေ လေးစားကြစေချင်ပါတယ်။

၄။ ပြောဟန်အရေးအသားနဲ့ စာလုံးပေါင်းသတ်ပုံ

မြန်မာစာအရေးအသားမှာ 'ပြောဟန်'နဲ့ ရေးဟန်ဆိုတဲ့ ဟန်နှစ်ရပ် ရှိကြောင်း အရင်ဆောင်းပါးတွေမှာ ကျွန်တော်ဆွေးနွေးခဲ့ပါတယ်။ အခု ဆောင်းပါးမှာတင်ပြမှာကတော့ ပြောဟန်အရေးအသားမှာ ဝိဝါဒကွဲပြား လေ့ရှိတဲ့ စကားလုံးတချို့ရဲ့စာလုံးပေါင်းသတ်ပုံနဲ့ ပတ်သက်တဲ့အကြောင်း ဖြစ်ပါတယ်။

မြန်မာစာအရေးအသားမှာ ပြောဟန်နဲ့ပဲရေးရေး၊ ရေးဟန်နဲ့ပဲ ရေးရေး စာလုံးပေါင်းသတ်ပုံကိုတော့မြန်မာစာအဖွဲ့က သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်း ထားတဲ့စာလုံးပေါင်းသတ်ပုံအတိုင်း လိုက်နာရေးသားကြရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ မြန်မာဝေါဟာရတွေမှာ အများစုဟာ အပြောကော အရေးမှာပါ အသုံးပြုတဲ့ ဝေါဟာရတွေ ဖြစ်ပါတယ်။ မြန်မာအဘိဓာန်မှာ မြန်မာစာလုံးပေါင်းသတ်ပုံ ကျမ်းမှာ ဒီလိုဝေါဟာရတွေက အများစု ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီဝေါဟာရတွေကို ပြောဟန်နဲ့ပဲရေးရေး၊ စာဟန်နဲ့ပဲရေးရေး တစ်မျိုးတည်း အသုံးပြုရမှာဖြစ် ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ တချို့ဝေါဟာရအနည်းစုကတော့ အပြောမှာ တစ်မျိုး၊ အရေးမှာတစ်မျိုး ကွဲပြားနေပါတယ်။ ထင်ရှားတဲ့ သာဓကတွေကတော့ 'တယ်'နဲ့'သည်'၊ 'မယ်'နဲ့'မည်'၊ 'ရဲ့'နဲ့ '၏'၊ 'ဟု'နဲ့ 'လို့'၊ 'ကဲ့သို့' နဲ့'လို' တို့လို ဝေါဟာရတွေဖြစ်ပါတယ်။ ဒီလိုဝေါဟာရတွေ ရေးသားရာမှာတော့ ရေး ဟန်အလိုက်သူ့နေရာနဲ့သူကွဲပြားအောင် အသုံးပြုဖို့လိုမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

ဒီလိုအပြောနဲ့ အရေးကွဲပြားတဲ့ဝေါဟာရတွေထဲက အပြောမှာ သုံးတဲ့ဝေါဟာရတွေကို မြန်မာအဘိဓာန်မှာ“အပြော”ဆိုပြီး ထောင့်ကွင်း နဲ့ [အပြော]လို့ သတ်မှတ်ဖော်ပြပါတယ်။ သာဓကအနေနဲ့ 'ရဲ့'ကို မြန်မာ အဘိဓာန်မှာ “ရဲ့ ဝိ- [အပြော] ၁၊ '၏' အစားသုံးသော ပိုင်ဆိုင်ခြင်းပြု နာမ်ဝိဘတ်။ ၂၊ ကြိယာဝိဘတ်။” (မြန်ဘိ၊ စာ ၃၀၀) လို့ ဖော်ပြပါတယ်။

mgyoe.com

‘လို’ ကို “ဝိ- [အပြော] ကဲ့သို့။ သဖွယ်” (မြန်ဘိ၊ စာ ၃၂၂) လို့ ဖော်ပြပါ တယ်။ အဘိဓာန်မှာ ထောင့်ကွင်းနဲ့[အပြော]လို့ဖော်ပြထားတဲ့ ဝေါဟာရ တွေကို ပြောဟန်နဲ့ ရေးတဲ့အခါမှာ အသုံးပြုရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ [အပြော] လို့ သီးခြားဖော်ပြထားတဲ့ ဝေါဟာရတွေကို ပြောဟန် အရေးအသားမှာ အသုံးပြုတာဟာ ‘ဟန်’ နှစ်ရပ်ကို ပိုပြီး ကွဲပြားထင်ရှားစေပါတယ်။

အပြောမှာ အရင်ကတည်းက အသုံးပြုနေပေမဲ့ အဘိဓာန်နဲ့ စာလုံးပေါင်းသတ်ပုံကျမ်းတွေမှာ [အပြော]လို့ မပါရှိတဲ့ ဝေါဟာရတွေကို အရင်က ‘ရေးဟန်’အတိုင်း ရေးသားရပါတယ်။ သာဓကအနေနဲ့ ‘လည်း’ နဲ့ ‘ဦး’တို့ ဖြစ်ပါတယ်။ ‘လည်း’နဲ့ ‘ဦး’ တို့ကို အပြောပုံသဏ္ဍာန်မှာ ‘လဲ’နဲ့ ‘အုံး’ လို့သုံးပေမဲ့ အဘိဓာန်နဲ့သတ်ပုံကျမ်းတွေမှာ ဖော်ပြထားတာ မရှိပါ ဘူး။ ဒါကြောင့် “ကျွန်တော်လည်း လိုက်မယ်၊ ကျွန်တော့်ကိုစောင့်ပါဦး” လို့ ရေးရမှာဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ၂၀၁၉ မှာထွက်ရှိခဲ့တဲ့ မြန်မာစာလုံးပေါင်း သတ်ပုံကျမ်းမှာ ‘လဲ (လည်း)’(စာ ၂၄၂)၊ ‘အုံး (ဦး)’ (စာ ၂၉၇)လို့ ယှဉ်တွဲ ဖော်ပြလာပါတယ်။ ၂၀၂၂ ခုနှစ်ထုတ် မြန်မာ အဘိဓာန်မှာ ‘လဲ’ ကို “လဲ စည်း - [အပြော] ၁၊ အမေးသဘောသက်ရောက်သော ဝါကျအဆုံးသတ် စကား။ ၂၊ အတူတကွဖြစ်ကြောင်း၊ ပါဝင်ကြောင်းပြသောစကား။” (မြန် ဘိ၊ စာ ၃၂၁)လို့ ဖော်ပြထားပါတယ်။ ၂၀၂၂ မှာထွက်ရှိလာတဲ့ မြန်မာ အဘိဓာန်မှာ ‘အုံး’ကို ‘ဦး’ရဲ့အပြောပုံစံအဖြစ် ဖော်ပြထားခြင်း မရှိပေမဲ့ ၂၀၁၉ နှစ်ထုတ် မြန်မာစာလုံးပေါင်း သတ်ပုံကျမ်းကစပြီး ‘အုံး (ဦး)’လို့ ဖော်ပြထားတဲ့အတွက် ‘အုံး’နဲ့ ‘ဦး’ဟာ အတူတူပဲလို့ မှတ်ယူရမှာ ဖြစ်ပါ တယ်။ ဒါကြောင့် “ကျွန်တော်လဲ လိုက်မယ်။ ကျွန်တော့်ကို စောင့်ပါအုံး” လို့ ရေးသားနိုင်ပြီဖြစ်ပါတယ်။

၂၀၁၉ ခုနှစ်မှာ မြန်မာစာအဖွဲ့က စာလုံးပေါင်း သတ်ပုံကျမ်းကို တည်းဖြတ်ထုတ်ဝေပြီးတဲ့နောက် ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ် ဒီဇင်ဘာ ၁၉ ရက်